UVA. BHSC. IyR_157_1

157

UVA. BHSC. IyR_157_1

IyR. 157

UVA. BHSC. IyR_157_1

UVA. BHSC. IyR_157_1

UVA. BHSC. IyR_157_1

UVA. BHSC. IyR_157_1

UVA. BHSC. IyR_157_1

UVA. BHSC. IyR_157_1

Gabrielis Zerbi Veronenſis de cautelis Medicoꝝ tractatulus.

Dominicus Berthonus lectoribus. S.

Que cuncta tenuit: tenet hic libellus amice
 Ypocras: ⁊ canonum qui ſapiere ſenex.
Hunc eme ſi poteris: poteris modo cũcta doceri:
 Et cautelarum diceris hermogenes.
Hunc verona quo zerbus gaudet ſcripſit appollo
 Direxit mentem: cetera cuncta ſibi.
Hunc eme qui cuncta ſenum: veterũq꞉ prioꝝ
 Scire cupis: alter eris appollineus.

UVA. BHSC. IyR_157_1

¶ Opus perutile de cautelis Medicorum editum a clariſſimo philoſopho ac medico Magiſtro Gabriele zerbo Veroneſe theorice medicine ordinariam ſtudij Patauini publice legẽte ſub anno dñi. M.cccc.xcv.

Prologus.

PErfectum medici regimen in actu eius operatiuo ſicut ⁊ viuẽdi hominis modus complet per rõnem arte perfectã. ¶ Humanum enim genus arte ⁊ rõnibus viuit p° metaphyſice. ¶ Perficit aũt ratio per artem medicinalẽ cum obſeruatiõe diligẽti canonuz tam partis theorice: q̃z practice medicine. ¶ Hoꝝ vero obſeruatio diligẽs potiſſime adimplet triplici iſtrumẽto. ¶ Primo inuocatiõe diuini auxilij qd preceptuz nobis iſinuat ꝑnceps p^a p^i duz ait. In ꝑmis deo grãs agamus ⁊c̃. ¶ Et Haliabas p° regalis diſpõnis duz inquit hoiem medicuz ad deũ eẽ ſuſpicientẽ. ¶ Et Joãnes Meſue de appropriatis: Deuz o medice in cũctis ꝓpone ⁊c̃. ¶ Secũdo vero adimplet conatu volũtatis: ſtudio: ⁊ diligẽtia vt neq̃ die neq̃ nocte ſtudiũ intermittat: Sed lectione aſſidua: ⁊ meditatione indeſinẽti: quiuz meditatio clauis exiſtit ſapiẽtie. ¶ Inde Haliabas loco allegato: Oportet medicuz magis lectione occupari: ſtudioq̃ ↄſiderationis libroꝝ medicie: nec negligat: aut faſtidiat eos quottidie legere. ¶ Et Damaſcenus in Afforiſmis abũdãter libros peritoꝝ viroꝝ legere ⁊ eoꝝ ſecreta diſcutere iuuat hoiem ſapientẽ. ¶ Tertio adimplet obſeruatione canonũ medicinaliũ diligenti euitatiõe falſe doctrine: necnõ deceptionis: ⁊ infamie nõnũq̃: vt ꝙ ↄtingẽtiuz in actu opatiuo medici. Nõ enim oportet cuicũq̃ ſcripture credere: vt Galienus ait p° de ſimplici medicina. Et qui nõ timet infamiã inuerecũdus cenſet. Similis enim videt obſeruatio canonũ medicine obſeruationi legis euãgelice: que ↄſimiliter ꝑficit. ¶ Primo imploratione diuini auxilij: dicẽte legiſlatore qui eſt ſaluator noſter Matth. x° ca°. Petite ⁊ dabit vobis: ⁊ querite ⁊ inuenietis: pulſate ⁊ aperiet. ¶ Scd'o conatu liberi arbitrij: ꝓpterea dr̃ ibidem. Intrate per portã arctã: q̃m lata eſt porta ⁊ via ſpacioſa: que ducit ad perditionem. ¶ Tertio euitatiõe falſe doctrie ⁊ deceptionũ quũ ibidem dicat attẽdite. i. diligẽter cauete a falſis ꝓphetis. i. doctoribus hereticis. Veniũt enim ad vos in veſtimẽtis ouiũ. Interius aũt ſunt lupi rapaces: ab opib' enim eoꝝ cogñſcetis eos. Aliqñ eni cauẽde ſũt iſidie malignãtiuz ⁊ emulãtiũ: ꝓpter qd dictũ fuit Matth. x°. Cauete aũt ab hoibus. Propter qd in actionib' humanis cum prudẽtia aliqñ declinãda eſt malitia ꝑſecutoꝝ: ideo dictuz eſt ibidem. Eſtote prudẽtes ſicut ſerpẽtes. Exẽplo beati Pauli tarſenſis: qui cognoſcens malitiã iudeoꝝ in hieruſalẽ: quom ipſe eſſet ciuis Romanus ex priuilegio appellauit ad Ceſarẽ. Aliqñ etiam occurrẽte neceſſitate: ſiue amaritudine fellis: qd precipit ibidez procedẽduz eſt in humanis. ⁊ dr̃. Eſtote ſimplices ſicut columbe. ¶ Unde licet aſtutia vulpina: ⁊ mores lupini: de quibus meminit Haly rodoã 2° tegni: cõmẽto. xiij. ſint in medico illaudabiles: ⁊ ſimiliter ruditas bouina. de qua Galienus p° virtutũ naturaliũ lib°. cap° 8°. ſed medio modo incedẽduz ſit. Attamẽ difficile eſt hijs tẽporibus luctuoſis tute incedere cum hac mediocritate ꝓpter inſidias malignantiuz emuloꝝ. ¶ Oportet aũt medicuz in arte ſua eo magis obſeruare que dicta ſunt in actu opatiuo medicinali: quo difficile eſt hominem exiſtentem nõ peccare: ut ait Galienus 2° meimir. Alia quidẽ ut ignorãtẽ: ⁊ alia vero vt male iudicantẽ: ⁊ alia vt negligẽter ſcribentẽ: ſupple aut docẽtem: aut quõ licet aliter opantem: vt inaduertentem: ⁊ ad delectabilia humana deſcẽdentem. ¶ Et Damaſcenus in afforiſmis. neq̃ enim humanã natura erroris periculũ incurrere põt preſertim in ſubtilibus: ꝓpter qd melior medicus iudicat ab Haly enim 2° tegni: qui exiſtimationi artificiali magis appropinquat. ¶ Ut igitur in difficultate nõ peccãdi: ſiue nõ errandi in medicãdo minus delinquãt medici: vt ad extimationẽ artificialẽ nõ impediti: neq̃ diſtracti ꝓpinquius accedãt: vt recte ↄſequi poſſint finẽ intẽtuz tractatũ de cautelis medicoꝝ aggrediamur cooperãte illo qui oiuz viuẽtiũ eſt tutela. ¶ Cautelas aũt per capita tãgem': q: oiuz earũ in ſingulari impoſſibilis eſt cognitio: q: in infinitum ꝓcedũt: ſicut in infinitũ ↄtingit intellectũ humanuz ꝓut reflectit ad ſenſuz errare precipue in actionib' humanis nõ min' forte q̃z peccata: ſeu monſtra in natura eueniant ꝓpter varias materie diſpõnes. ¶ Eſt aũt cautela cũz diligẽti attẽtione euitatio deceptionis. i. fraudis: ⁊ deluſionis ⁊ infamie. i. ignominie: ⁊ dedecoris occurrẽtiuz medico in actu eius opatiuo circa corpus humanũ dirigẽte intellectu practico ad honorẽ ⁊ vtilitatẽ medici tuẽda: vel ↄſequẽda finaliter ordinata. ¶ In qua notificatione exprimunt oẽs cauſe cautele videlz materialis: formalis: efficiens: ⁊ finalis. ¶ Deſcribit aũt cautela per actuz: ⁊ nõ per habitũ cuz dicit iuitatio cuz diligẽti attẽtione vt denotet medicuz ad pericula aſſidua ac fere quottidie capiti ſuo emergẽtia in actu opatiuo vitanda debere eſſe aio ſemꝑ ꝓmpto: atq̃ intẽto non minus q̃z athlete. ¶ Nam ſicut illi ad certãdum vocati: ꝓiectis alte brachijs ↄſiſtũt: caputq̃: ⁊ os ſuũ manibus oppoſitis quaſi vallo premuniũt: ita medicus omni cautelarũ genere aduerſus vim petulantiãq̃ malignãtiuz debet eſſe aio: ⁊ ope ſemꝑ intẽtus. ¶ Queſtionis aũt querentis vtrum ↄſideratio de cautelis attineat parti practice medicine: aut theorice. Solutio eſt facilis: q: annectit: ⁊ attinet parti que docet modũ ⁊ qualitatẽ opandi ⁊ alterius q̃onis etiam ſolutio patet cum queri ſolet vtrum ad oẽm medici actionẽ ↄferat vſus cautelarũ adeo ꝙ licet vtilis ſit actui ↄſeruatiuo preſeruatiuo ⁊ reſumptiuo: eſt tñ magis in vſu in actu curatiuo medici. ¶ Sicut aũt ad ea que in libris medicoꝝ tradita ſunt cognoſcẽduz: ⁊ per ea operãdũ precipue vt in egritudine nõ impediat debita actio ṽtutis ↄtra morbũ oportet medicuz nõ ſolũ ſeipſũz prebere que oportet facientem: ſed etiã egrotantem ⁊ preſentes: ⁊ que extrinſecus ſunt. vt Hypocras p^a ꝑticula afforiſmoꝝ. ¶ Ita medicũ ꝓficiſcentẽ ad artem medicinalẽ ↄſecutuꝝ ex ea gloriã ⁊ honorẽ ⁊ vtilitatẽ: vt re ipa: ⁊ nõ noie ſolũ medicus hẽat: vtq̃ euitet cũ diligẽti attẽtione deceptiões ⁊ iſamiã ſex modis igñe opꝫ eẽ diſpoſitũ iux̃ quos modos erũt ſex capl̃a. ¶ p° q̃ztũ ad modũ ſe hñdi ꝫ diſpõnes tã aie q̃z corpis: a gñatiõe ↄctas: ⁊ ꝫ ea q̃ ſibi ↄbent dũ addiſcẽs eſt. ¶ 2° q̃ztũ ad modũ ſe hñdi erga deũ. ¶ 3° q̃ztũ ad modũ ſe hñdi in ſeipſo: quo ad diſpõnes ai ⁊ corpis ex tpe acq̃ſitas. ¶ 4° q̃ztũ ad modũ ſe hñdi circa egrotãtẽ. ¶ 5° q̃ztũ ad modũ ſe hñdi q°ad pñtes: ⁊ aſtãtes mulieres: diſcipl̃os: plebẽ: ⁊ aromatariũ. ¶ 6° q̃ztũ ad modũ ſe hñdi reſpectu eoꝝ q̃ extriſecus ſũt. ¶ In hoc vero opuſculo illuſtriuz medicoꝝ ſentẽtias ſub cõpendio ſequemur eos: etiã nõ ingrate noiando. ¶ Eſt enim benignuz atq̃ ingenui pudoris plenũ fateri per quos ꝓfeceris. ut ait Plinius imitãtes in hoc quecũq̃ ab antiquis ſcripta ſunt: ⁊ ab Hypocrate maxime oium bonoruz nobis duce. ¶ Si aũt preſens opuſculũ dignis eo oibus cõmune. indignis vero nequaq̃. voco autez indignos auctore Galie. li. pronoſti. quicũq̃ praui ſunt anima: ⁊ non gratia diſcendi aliquid legunt: ſed vt aliquẽ poſſint calumniare.

Qui nõ timet infamiã inuerecũdus cenſetur.

Utr͡ ↄſideratio d cautelis attineat parti practice vel theorice.

Amph' p°

Primus
Scd'us
Tertius
Quart°
Quint°
Sext°

UVA. BHSC. IyR_157_1

¶ Capᵐ pᵐ. De modo ſe hñdi medici ſm diſpõnes taꝫ
anime q̃ꝫ corporis a generatione contractas: ⁊ ſm ea
que ſibi debentur/ vt diſcens eſt.

Expedit ei qui ſa-
piẽs oĩno: ⁊ ꝯſumatus futurus eſt
medicus vt natura ꝑticeps ſit eaꝝ
reꝝ de qbꝰ ait Hypoc. lib. de lege.
Ingenio valet doctrĩa bonis mo/
ribꝰ puerili eſt inſtitutione laborã
di ſtudio ⁊ tpe: ſimili eniꝫ modo
medẽdi facultatis cognitio ꝓueire
cernit: queãdmodũ naſci ⁊ ꝓcreari vident ea que terre
mãdant. ¶ Ingeniũ eni noſtrũ eſt veluti ager docẽtiũ
doctrine veluti ſemina/ puerilis educatio: vt tẽpeſtiua
ſemẽtis. i. vt in terrã cultã cadat ſm tempus. Locus in
quo ꝑcipit eſt ſicut ager ꝯtinẽs/ qui ſatis nutrimẽto eẽ
ſolet vegetabilibꝰ. i. nutrimẽtũ ex ꝯueniẽti aere factuꝫ.
Laborandi ſtudiuꝫ eſt ipſa cultura. Sed tẽpus oĩa hec
corroborabit: efficietq̃ꝫ vt ꝑfecte nutriant atq̃ꝫ maturẽt.
In ꝓmis aũt igenio opus eſt quo repugnãte vana ſunt
cetera. Nã qđ natura ne. nemo ſe. au. Multi aũt hoĩuꝫ
dixit Galie. pᵒ vtutũ natu. Et ſi in pluribꝰ fortunati ſint
ita tñ inſipiẽtes ⁊ tardi ſunt vt nõ intelligãt ꝯſequẽtiã
ſmonis ſed mallẽ tales ad fabriles artes ꝓceſſiſſe. Sꝫ
ſiq dẽ ad qd finiẽt deus nouit: hos alibi appellat Gali.
de gñe lapidis molendini: ꝑꝑ qđ laudãda eſt platonis
ſñia pueros. ſ. qui libertate volũtatis ſydeꝝ: ac nature
inclinatiõe nõ adhuc renitunt ad eorũdẽ ſydeꝝ vtute
ꝓſtẽdere in ſe abilitatẽ ad vnã arteꝫ vel ad aliã in qua
ſi exerceant ꝑfecti euadũt. ¶ Et ſi reluctent ⁊ alias ex
erceant nunq̃ꝫ ꝑꝑ nature ad illã artẽ ineptiã ꝑfectionẽ
ꝯſequunt. ¶ Probet igit ſeipum hõ anteq̃ꝫ medicine
ſcie fores ingrediat: ne reluctãte eiꝰ igenio ⁊ natura: in
vanũ laboret. Nã cuꝫ oĩa in libris tradi nõ poſſint: arti
⁊ ſcie ingeniũ ſubmiſtrare opus eſt. ¶ Naturale eniꝫ
Affoᵒ 2ᵒ. ingeniuꝫ medici adiuuat artẽ ⁊ naturã regentẽ: ꝯrium
vᵒ ꝯriuꝫ: vt docet Damaſcenus in afforiſmis. Ideo re
cte ait Galienꝰ 8ᵒ terapẽtice. Natura prudenteꝫ medi/
cuꝫ eẽ opꝫ. ¶ Et Jacobꝰ Alchindi. Medicus ingenio
ſus eẽ debet vt ſuo nãli ingenio iueniat ea: atq̃ꝫ ſupple/
at que nõ potuerũt ſapiẽtes lingua ꝓferre: neq̃ꝫ in hac
ſcia ſcribi potuerũt. Ingenio vᵒ nõ repugnãte ad opti/
mã viã ꝓcedet q ad medicinã accedit. Inſtitutis ⁊ do/
cumẽtis ars medicinalis ꝑcipiet: que eo diligẽtiꝰ vẽdi
cabit ⁊ addiſcet: ſi etiam a pueritia erudiat eo mõ quo
ingenioſos educari ⁊ inſtitui opꝫ. ¶ Et q̃ ſm inepti/
tudinẽ diſcentiuꝫ ãni multiplicant: vt ait Galie. in liᵒ
ꝓnoſtica. iđ multo tpi multũ ſtudij adijciẽdũ eſt: vt iaꝫ
ꝯfirmata corroborataq̃ꝫ artis ꝑceptio iocũdos fructꝰ ſi/
ne difficultate parere poſſit: qđ etiã pulcherrime docẽ
videt Galie. 2ᵒ vtutũ nãliuꝫ: cũ ait. Opꝫ debentẽ cog/
ſcere: aut addiſcẽ qd alijs meliꝰ moxq̃ꝫ ⁊ natura ⁊ ꝓma
doctrina multũ ab alijs differre. Cuꝫ eniꝫ fuerit pauor
poſſidẽ dꝫ hereticã. i. venereã iſaniẽ vitatis: ac ſi ꝓ vita
te iſaniret ⁊ neq̃ꝫ die neq̃ꝫ nocte deficẽ ⁊ attẽte addiſcẽ
quecũq̃ꝫ a glioſiſſimis dicta ſunt veteribꝰ. Cũ vᵒ in ſta
tuꝫ venerit/ iudicare eũ ⁊ examiare tpe q̃ꝫ multo: ⁊ in/
tueri quãta qdẽ ꝯcordãt his q̃ manifeſte apparẽt: q̃ꝫta
vᵒ diſtãt: ⁊ ita hec qdẽ eligẽ: illa vᵒ auertẽ ſciat: q vult
Artes ne/ alios ꝓcellẽ. ¶ Incũbet igit ꝓ viribꝰ futurus medicꝰ
ceſſarie a ꝓmis ãnis erudiri: nõ ſolũ i his artibꝰ quas de triuio
medico. dicũt dyaletica: videlꝫ ſine qua vt ait Gal. nõ ſcit veri
gramatica tas: neq̃ꝫ ſaluat qs ab errore: rhetorica pariter ⁊ grãma
logica tica: ⁊ eis quas de q̃triuio ariſmetrica videlicꝫ muſica:
retorica geometria ⁊ aſtrologia: qbꝰ ille de triuio adminiculant
ariſmetica in eis ſaltẽ tm̃ ꝓficiendo/ q̃ꝫtũ medicinalis ſcia poſcit.
muſica Phia tñ nãli vt ꝑncipali nõ neglecta: pᵒ ⁊ ab adoleſcẽ
geometria tia medicie ſcie iſudãdũ eſt: auctore Halyabate. ¶ Cu
aſtrologia ſtodia eni tũc ſit facilior q̃ꝫ in ſenectute q̃ domꝰ obliuio

nis exiſtit. ¶ Ad haꝝ aũt ſciaꝝ eruditionẽ hñdã adire
expedit celebrata gymnaſia: in qbꝰ nõ vulgaris auctis
viri clariſſimi ⁊ ꝓbatiſſimi docẽtes reſidẽt: quos futu
rus medicꝰ pudore quodã ⁊ reuerẽtia: vt decet obſuet:
eoꝝ dictis fidẽ adhibeat/ vt diſcat/ eoſdẽ magnificet ⁊
cõmẽdet/ vt ab eis diligat: eoꝝ pitiã ⁊ auctẽ ꝑdicet: au/
ctore Hypocrate in iureiurãdo pñno honore dignos:
eorũq̃ꝫ merita nõ alr̃ q̃ꝫ pñs hẽat. Eiſdẽ retribuat/ ⁊ di
uitias coicet. ¶ Ait eni Halyabas. Sicut gñionis cã ẽ
pr: ſic ⁊ magr̃ excellẽtie ⁊ exprectiõis: motuſq̃ꝫ diſcipu
li ad ſciaꝫ extat cã ab adoleſcentia itaq̃ꝫ pſtat ſtudio die
noctuq̃ꝫ incũbẽ: ⁊ q̃ itelligunt memorie cuſtodiẽda cõ
mẽdare. nõ itellecta vᵒ ſibi manifeſtari quẽpiã nõ pu/
deat: neq̃ꝫ qs negligat. ¶ Poſtq̃ꝫ aũt adultꝰ in medici
na fuerit: familiarẽ ſe doctori ſuo vl̃ alteri facere expe/
dit: eũq̃ꝫ comitare vt videat: q̃ ⁊ ipe exerceat: ⁊ ſm euꝫ
doctrinari ⁊ oculata fide videre: q ⁊ ipſe doctrinã ꝓus
acqſierit. Certior eniꝫ aure arbiter eſt oculꝰ: vt ait Flac Flacc
cus. Memor ꝯtinuo vboꝝ Galiei 8ᵒ terap. Medicꝰ nõ
põt eẽ ꝑfectꝰ niſi exercitatꝰ. Dixit Halyabas. Expedit
hãc q̃rẽti artẽ plurimũ hoſpitalia: ⁊ domos ac loca ifir
moꝝ freq̃ntare ꝑꝑ mltas eoꝝ medelas cũ magr̃is ⁊ pi
tis medicis ad ingrẽdas eoꝝ q̃litates ⁊ accidẽtia q̃ in
eis fuerãt. Inqt Nicolus florẽtinus. Nullus q̃ꝫtũcũq̃ꝫ
ſtudioſus fuerit in actũ curatiões exire ꝓſumat: niſi ꝓ/
us tpe q̃ꝫ multo curare viderit. ꝑꝑ qđ dictũ eſt nulli ni/
ſi exercitato/ ⁊ in curatiõe egroꝝ enutrito credẽduꝫ eſt
medico. ¶ Qđ ſi Auicᵃ dicat pᵃ pˡ: q medicꝰ ſciẽs põt Capᵒ p.
exire in opꝰ: ⁊ ſi nũq̃ꝫ opatꝰ fuerit: nõ tñ eſt ei poſſibile
ſcire q̃ꝫ plura q̃ nõ pñt in doctrĩa tradi: q̃ tñ medico ne
ceſſaria ſũt niſi exercitet i curꝫ ifirmoꝝ. Vñ Auerroys
dič pᵒ colliget. Ad ꝑfectionẽ medicie reqrit duplx̃ actꝰ.
Unus acqſitꝰ ꝑ doctrinã ⁊ ſtudiũ. ⁊ aliꝰ eſt actꝰ circa pti docibil
cularia/ q nõ eſt docibilis/ ſꝫ ſuaſibilis vel aſſueſibilis. aſſueſibil
Et Alpharabiꝰ i liᵒ de diuiſiõe ſciaꝝ. Medicꝰ nõ ſit me
dicator ꝑfectꝰ/ niſi ꝑ duas vtutes: quarũ vna eſt vtꝰ ſup
vl̃ia ⁊ canões q̃ acqrit ex libris medicie. Et alia vtꝰ eſt
q̃ aduẽit ei ꝑ lõgitudinẽ frequẽtie actionũ medicine in
egris ⁊ ſtudij in eis ꝑ lõgitudinẽ expimẽti ⁊ viſiõis cor
poꝝ idiuiduoꝝ. ⁊ ꝑ hãc mẽſurã põt medicꝰ menſurare
medicinã ⁊ curationẽ ſm vnũqđq̃ꝫ corpꝰ in vnaquaq̃ꝫ
diſpõne. ¶ Et yſaac in liᵒ febriũ dixit. Licet medicus
in hac arte ſit ꝑfectꝰ. i. q̃ꝫtũ ad ſcibilia ꝑ doctrinã: neceſ
ſe tñ eſt vt ſit lõgo tpe cũ ifirmis vſitatꝰ. ¶ Et Dama/
ſcenꝰ in afforiſmis. Nulli ſtudioſo credẽdũ eſt medico: Affoᵒ 166ᵒ
niſi etate approbato: vt. ſ. decurſu etatis ſit exercitatꝰ in
ꝑticularibꝰ. Impoſſibile eni eſt/ vt ait Gal. q idẽ nũe/
ro vnꝰ hõ cõprehẽdat ⁊ poſſit ſcire in ꝑticulari oĩa que
ſunt in hac arte nečia. ſ. ꝑ doctrinã. ¶ Recte ḡ itonuit
Auicᵃ in ꝓlogo cũ dixit: minꝰ q̃ꝫ medico nečiũ ſit cõpre
hẽdit liber ſuꝰ medicie. Et qđ ſbiũxit. ſ. qđ ſupadditũ
eſt icõprehẽſibile eſt: itellexit ꝑ doctrinã. ¶ Quãtũ vᵒ
ad ea q̃ corpi attinẽt plĩmũ ꝯfert ad medici cõplemẽtũ
⁊ ꝑfectionẽ: vt bone cõplexiõis ſit tẽperamẽto qᵒ ad ſi/
eri põt accedẽs habitudine ⁊ ſtatura mediocris: q̃ nec
gigãteꝰ/ vt ait Cociliator: neq̃ꝫ homũculus non valde
pulcher: aut formoſus ne egrotãtes mlieres ꝓcent:
ideſt nimiuꝫ illuꝫ ipudenter petãt: neq̃ꝫ tñ ſit turpis ne
ue deformis: vt ab oĩbꝰ aſpnat. Sꝫ mediũ veluti vtꝰiter
extrema obtineat. Neq̃ꝫ ſit eiꝰ anhelitꝰ/ neq̃ꝫ ſudor frigi
dus/ neq̃ꝫ caproſus aut polipoſus. ⁊ vl̃r nõ ſit corpe vn
ctuoſus: ne ex eo veluti ab hyrco hora coytꝰ fetor ꝑci/
piat horribilis. ¶ Capitulum ſecundum.
¶ De modo ſe habendi medici erga deum.

Medicꝰ nec gigãteus nec homũculus: non valde pl̃cher nec formoſus valde. conciliator

Dixit Halyabas oꝫ medicũ
eẽ ad deuꝫ
ſuſpiciẽtẽ. Erit ḡ medicꝰ dei diligẽtiſſimꝰ
⁊ fideliſſimꝰ cultor. ¶ Memor ꝯtinuo ꝑce
ptoꝝ Joãnis Meſue dicẽtis. Deũ o medi
ce in cũctis ꝑpone: ⁊ ꝑponet te. Honora eũ/ ⁊ honora/

Medicꝰ dꝫ eſſe deuotus.

UVA. BHSC. IyR_157_1

bit te. Time euz/ ⁊ ſecurus cũcta expieris. Sanat enim
ſolus lãgores deus: ⁊ de terre ſolio ꝓduxit in largitate
ſuã medicinã. ¶ A deo eniz eſt oĩs medela: dixit Jeſus
Sirach in eccleſiaſtico. Eteniz altiſſimus creauit ꝺ ter
ra medicinã: qꝺ ſi feceris ſacer fies medicus ⁊ diuinus
vt res ẽt diuine tibi reuelent. Nã ſacre res hoibꝰ ſoluz
oñdunt: ꝓphanis aũt nequaꝗ̃/ vt Hypocra. in lib. de lege.
¶ Dixit Nico. flo. Erit ꝑmo medici ad egrotãtis curã
nouiſſime vocati in noĩe dñi: eidẽ grãs agẽdo: ꝗ ad ſui
curã ⁊ nõ alteriꝰ egrotãs inciderit: a quo ⁊ grãs petẽs/ vt
ſuo numine infirmuz ad pꝛiſtinã ſanitatẽ reſtituẽ queat.
Nõ aſcribat medicus ſanitatẽ iductã doctrine aut pru
dẽtie ſue. Sz ſalutis oĩs auctori deo attribuẽdũ. ¶ Im
ploret medicus diuinũ auxiliũ in cõponẽdis vł exhibẽ
dis ↄſilijs/ ſine cuiꝰ nutu ac volũtate nihil rectuz: nihil
ſalutare daꝛ/ ꝙ ſi fecerit/ qꝛ bonꝰ erit/ deo filijs fiat/ ⁊ ita
de eo maior erit dei ſollicitudo: pp qꝺ ⁊ ſibi potiora bñ
ficia ipartieꝛ. ¶ Antidoti ex inuẽtiõe ꝓpa vires ⁊ ṽtu
tes cõmẽdãs medicus in fine oĩuz addat hꝫ ṽbuz: ſi deꝰ
voluerit. ¶ Dixit Cõciliator in additiõibꝰ Meſue. cᵒ
de opillatiõibꝰ epatis: nõ redarguaꝛ a ſtolidis medicis
hꝫ ṽbuz Si deꝰ voluerit ſepe repetẽdo. oĩa eniz ſicut fu
mus deficiẽte igne deficiũt: ⁊ veluti pruina recedẽtibꝰ
nubibꝰ euaneſcũt: ſi modica ſua ceſſaret influẽtia.

¶ Capłm tertiuz. De mõ ſe hñdi medici ſꝫm diſpõnes
tam anime ꝗ̃ꝫ corporis ex tempore acquiſitas.

Inter ſapiẽtes ↄuenit medicũ nõnullis ꝑfidi
is ſe tueri oportẽ: ut fallacias ⁊ eminentes ſi
bi deceptiões euitet: ſi glĩaz ⁊ honorẽ ꝑ artez
ↄſeq ꝗ̃rit: ⁊ in ꝑmis ꝗ̃tuz ad ea ꝗ ſunt aĩe di
uino cultu ↄtinue obſuato ſit medici magnifica itẽtio
pro viribꝰ adipiſci: vł adeptã famã ſuã celebrẽ atqꝫ inſi
gnẽ ↄſeruare. Cui rei oẽ ſtudiuz/ curã ⁊ diligẽtiã appo
nat. ¶ Magis eniz ↄfidũt egrotãtes in medico: cuiꝰ fa
ma ſit illuſtris. ↄfidẽtia aũt quã hẽt ifirmus de medico
plus valet ad ſanitatẽ/ ꝗ̃ꝫ medicus cũ oĩbꝰ ſuis inſtris.
vt eſt apud Auicẽnã 6ᵒ natu. Etiã pro inuerecũdo here
tico q negligit bonã famã. ¶ Cõpleꝛ aũt adeptio bõe
fame vł eiꝰ ↄſeruatio: ſi medicus laudatis ⁊ bonis mo
ribꝰ ꝑditꝰ cõmẽdatã vitã ducat. ¶ Nã ⁊ ſi vt plurimũ
peritꝰ medicus. vt ait Cõciliator: ſit nałr agreſtiũ moꝝ:
ut aiunt feraliũ. ¶ Tuz forte/ vł qꝛ vili ⁊ ſterili ſtipite
natꝰ: intumeſcẽs domũ ⁊ ↄtumelioſus factꝰ: ꝑcipue cũ
fuerit aliquałr incraſſatꝰ. ¶ Tuz etiã qꝛ ſciẽtia medici
ne: ⁊ ſimpłr curatiua maxime ſcorpiõi ⁊ marti attribu
ta eſt: quoꝝ ꝓꝑetates in maluz tẽdũt. ¶ Un̄ cõpertuz
eſt eos q ſtellariter ꝑuoꝝ moꝝ exiſtũt ṽtute ſcorpionis
⁊ martis eis dñantiuz ꝑfectos hẽri medicos. pp qꝺ dr̄
ꝙ nałr medicus ꝓbꝰ maloꝝ dꝫ eẽ moꝝ. Tuz ẽt qꝛ ſciẽ
tia medicine nõ de ṽtutibꝰ ⁊ moribꝰ determiat acq̃ſitis:
ſicut aliaꝝ ſciaꝝ plurime: ſꝫ nãlibꝰ tm̃ moribꝰ. ut appa
ret 2ᵒ tegni. attñ ↄſuetudine ⁊ arte coneꝛ medicus lau
dabilis mores acq̃rere: q ⁊ magis in ꝑcio erit hijs dota
tus: ꝑcipue qñ ẽ eiꝰ natiuitatis ſignatores tali freno rõ
nis opabiꝛ. Nõ igiꝛ vitijs medicus coinq̃natꝰ ihereat.
nõ ſit ambitioſus. i. q imoderate honores ⁊ laudes cu
piat. nõ auarus ꝗ̃ſi nõ eris auidus: vt ꝗ̃ſi q pp nimiaz
cupiditatez nõ videat qd agat. ¶ Nõ blaſſemator ſiue
detractor. non bilinguis ſiue trilinguis: vt q mõ vnum
mõ aliud ꝓferat: neqꝫ fallax/ hoc vitiũ ad mẽtẽ referẽ
do: nõ furibũdus/ ut q feraꝝ ritu feraꝛ. nõ crapuloſus:
neue guloſus. nõ ↄtumelioſus/ ut q ṽbis ſupbis ⁊ iniu
rioſis tumeat ⁊ audeat. non ↄtumax ut in ſupiores ſup
biat. nõ diſidioſus ſiue diſcrepãs ⁊ diſcordãs. Nõ egreſ
ſus ſiue elatꝰ/ ut de loco ad locũ alijs ſe ad excelſiora lo
ca ꝑponat ⁊ digniora. Nõ futilis ⁊ rimaꝝ plenus/ ut q
tacẽda retinẽ nõ poſſit. Nõ loquax aut ṽboſus/ ut qui
ſtulte ⁊ vane/ copioſe garriat. Nõ litigioſus/ ut q freq̃n
ter litibꝰ ↄtrouerſijs vſatꝰ gaudeat. Nõ mẽdax/ ut nega
tor ṽitatis: ne alteriꝰ mẽtẽ fallat. Nõ ſit iuidus: ne alteꝝ
odio hẽat/ aut alteri aliquo mõ inuideat. Nemini vero
quicꝗ̃ꝫ ꝑ iniuriã faciat. Nõ vindex. i. ultor ſiue vindi
cator ſibi illate iniurie. Nõ aliqd opandi cupidus. Nõ
ebrioſus. i. ſuꝑ mẽſurã bibẽs. Cerebro eniz vinũ nocet
ait Halyabas id ſupfluitatis replẽs: iõqꝫ mẽtẽ corrum
pit ⁊ inde ebetudo ⁊ tarditas eliciunꝛ. Sicut eniz viri
bus corpis nihil vitio accõmodatiꝰ ſi moderate ſumaꝛ.
Ita pniciõſiꝰ nihil ſi modus abſit. nõ deniqꝫ luxui: aut
delitijs: neqꝫ ludis vite ſue tẽpus ↄterat. Sz eẽ vite op
time plurimũ medico ꝑſtat. ¶ Lingua expeditũ/ aſtu
tuz/ ſagacẽ/ acutuz/ ꝓuiduz/ in actibꝰ tardũ rituũ aliẽoꝝ
⁊ barbaroꝝ abiectorẽ/ feſtinuz/ caſtuz/ fortẽ/ gũẽ/ humi
lẽ/ honeſtũ/ ipigrũ/ mãſuetũ/ pudicũ/ vigilẽ/ abſtinẽtez
illataꝝ ſibi paſſionũ occultatorẽ/ ſagacẽ/ remotũ ab in
iuſtitia/ ad loquẽdũ tarduz. ¶ Cuz aũt daꝛ ſibi loquẽ
di tẽpus opportunũ ſit medicus affabilis ornate ⁊ pul
chre loquẽs. vtaturqꝫ aliqñ pabolis. i. ꝓuerbijs/ ſiłitu
dinibꝰ/ imagiatiõibꝰ foris vł reꝝ ſignis. ¶ Dixit Mũ
dinus/ nõ erubeſcãt medici a iuriſtis pabolani dici cuz
ceteris nõ medicis ꝗ̃ꝫꝗ̃ꝫ łratiſſimis ſbtilia ⁊ ardua me
dicine niſi in pabolis dari/ itelligi nõ poſſint. ¶ Pre
ſtat ꝑterea medicuz taciturnũ eẽ quecũqꝫ ei itercurãdũ
viderit vł audierit/ vł ex̄ curã in vita hoĩuz cogñuerit: ꝗ
reticẽda eẽ itelligat: nemini apiat: ſꝫ itemeratã tacitur
nitatẽ ſuet. vt ꝑcipit Hypocrates i iureiurãdo. ¶ Un̄
Halyabas. Nõ reuelet medicus ſecretũ aliqꝺ patiẽtis
de alicuiꝰ cura aut morbo: nec ſupadducat ꝓximos ali
quos/ aut lõginquos. pluribꝰ eni ifirmãtiũ accidũt paſ
ſiões quas ⁊ pꝛibꝰ ⁊ a ſua celãt parentela: eiſqꝫ medicis
ꝓpalãt: ut matricis dolores ⁊ emorroydas. qꝛ opꝫ me
dicũ tacite ſuare: ꝗ ſibi ab hoibꝰ reuelanꝛ. ⁊ oĩno medi
cus vitã artẽqꝫ purã/ atqꝫ integrã ſuet. ¶ Ex pte autẽ
eoꝝ ꝗ itellectꝰ ſpeculatiui ſunt expedit medico veracez
eẽ. ¶ Nã melior eſt ſmo verꝰ oĩbꝰ rebꝰ ut ait Gał. ꝑ de
cõplexionibꝰ. ⁊ Ariſtote. ꝑ Ethicoꝝ. Sãctuꝰ eſt ꝑhono
rare ṽitatẽ platone: ⁊ ṽitatis ambobꝰ amicis exñtibus.
¶ Et ꝑ de ſimplici medicina dixit Gał. Qui ſupfluũt
a ṽitate. i. q ab ea recedũt moriãꝛ ↄditiõe. ¶ Nõ ałr ⁊
medicus rõnalẽ ſiue logycũ ſe ꝓbeat. vt duce Hypocra
te cuz alijs canonicis medicis pticularia ↄſideret: ut ſb
vłibꝰ cõprehẽſa ſunt. ¶ Nõ ſic aũt methoycus vłia ſo
luz ↄſiderãs deſpectis pticularibꝰ qꝺ iartificiale ẽ. neqꝫ
etiã ſit empicus ne deſpectis vłibꝰ/ pticularibꝰ ſolũ ihe
reat. ¶ Expedit ꝑterea ut appꝛhẽdẽs ſit itelligẽs ⁊ pe
ritꝰ. ¶ Nã cũ ſanatio nõ fiat niſi ꝑ res młtas. ut ait Ga
lienꝰ in liᵒ de elementis. neceſſariꝰ eſt medicꝰ q ex̄hat ex
eis id qꝺ ↄuenit in vnaquaqꝫ egritudie. Ita ut ꝑ eũ fiat
ſanatio. talis aũt erit peritꝰ medicꝰ appꝛhẽdẽs ⁊ itelligẽs
qꝺ etiã archiſtratꝰ medicꝰ recte ſenſit dicẽs. opꝫ medicũ
eẽ bone itelligẽtie: ⁊ ſane mẽtis acumie nõ ſolũ in ſcien
dis morbis q ſunt: verũetiã in ſciẽdis locis qbꝰ fũdanꝛ
ſe exerceat. ¶ Impitia ſiue ignorãtia malus eſt theſau
rus/ malũqꝫ erariũ poſſidẽtibꝰ ⁊ ſomniũ ⁊ viſio fiducie
⁊ gaudij expers timiditatꝫ ⁊ audacie nutrix erit. ait hy
pocras in liᵒ de lege. Sũt eni tales ipiti medici: quoruꝫ
ut hẽt Pli. Inſcitia nulla lege puniꝛ: nullũ exẽplũ vin
dicte. Hi ſunt q diſcũt piculis hoĩuz. Hi ſunt q expimẽ
ta ꝑ mortes agũt. Hi ſunt qbꝰ hoiez occidiſſe ſũma ipu
nitas eſt. Hi ſunt deniqꝫ q mortuoꝝ itẽperãtiã accuſãt:
ut ſuos errores tegãt. ¶ Ita tñ cũ ſua pitia ſe hẽat me
dicꝰ: ut nõ ſolũ antiquoꝝ ſcriptis oĩno iſiſtat: imo ſoler
ti igenio eiꝰ eſt ſatagẽ ad nouaꝝ reꝝ iuẽtionẽ nõ minꝰ i
traditiõe doctrie ꝗ̃ꝫ in auxilioꝝ ſalubriũ approximatio
ne. ¶ Miſeri eni igenij eſt ait Nicolus q in remis ſo
luz initiꝛ. Un̄ in oĩ medicia opꝫ noui aliqd iuenire. ut
ait Gał. ⁊ ut probꝰ hẽat: his ↄditionibꝰ inſignitꝰ ſit: de
quibꝰ Gał. xij. terapẽtice. Solers. ſ. breui tpe concipiẽs
quid operãduz ſit erit ſollicitꝰ in ſtudẽdo: viſitãdo ⁊ in
applicãdo remedia ſaluberrima nõ dans iducias. Nõ

aliter erit

De vitijs vitandis a medico.

De nocumẽtoꝝ iuuamie vini.

Medicꝰ dꝫ vti parabolis.

Medicꝰ dꝫ eſſe ſecretus.

UVA. BHSC. IyR_157_1

aliter erit ⁊ memoꝛans canonũ medicine p° vl̃iuꝫ:cir
ca que intelligẽda ſunt:⁊ ꝑtractãda inſiſtet. ¶ Ignoꝛa
tis eniꝫ pncipijs:neceſſariuꝫ eſt artẽ ignoꝛare:ut Ari/
ſtoteles p° elencoꝝ. Nõ aliter ⁊ ꝑticulariuꝫ:quuꝫ oĩis
doctrina vl̃is inutilis ſit:niſi ad ꝑticularia reducatur.
¶ Scire enim vl̃ia ⁊ cõia inſufficiens eſt:niſi ꝑticula/
ria cognoſcant̃:ut inqt Haly 3° tegni. Quuꝫ oẽs res cõ
munes in sciẽtijs ſufficiẽtes ſint:niſi ad ꝑticularia extẽ
dant̃. Hos canones vl̃es ⁊ ꝑticulares itellexit pnceps
p^a p^i:quuꝫ dixit. Nõ eſt aũt bonũ ut hui° libri plurimũ
nõ ſit apud vnũquẽqꝫ hui° doctrine noie vocari:⁊ p eã
lucrari deſiderat. ¶ Id v̇o oẽ ſenſit Halyabas Galie/
ni fidelioꝛ interpꝛes:cuꝫ ait p° regalis diſpõnis. Cogat
ſeipm medicus ad eoꝝ que legit cuſtodiã:⁊ memoꝛiaꝫ
in eũdo ⁊ redeundo quo oĩa ꝯſeruet neceſſaria:⁊ de ſci
entia ⁊ opinione reuoluat ⁊ exerceat in eis ſuã menteꝫ:
ut nõ oĩ tpe libroꝝ ꝯſideratiõe egeat. ¶ Et ſi de libris
aliqd̃ acciderit incõmoduꝫ reuertet̃ ad ea que ſeruauit
Differentia prima. in memoꝛia:cuꝫ neceſſitas fuerit. ¶ Dixit Cõciliatoꝛ
erit medicus neqꝫ die neqꝫ nocte ſtudio deficiẽs: ſed le
ctoꝛ aſſiduus ⁊ meditatoꝛ indefinẽs. ¶ Nã meditatio
clauis exiſtit ſapiẽtie. ¶ Abũdãter enim libꝛos perito
ruꝫ viroꝝ legat:⁊ eoꝝ ſecreta diſcutere iuuat oẽm ſapi/
entẽ:dixit Damaſcenus in Affoꝛiſmis. ¶ Erit autem
pcipuuꝫ medici ſtudiuꝫ in medicina ꝓbatos:⁊ illuſtres
auctoꝛes magis obſeruãs. ¶ Nõ enim cuicũqꝫ ſcriptu
re credẽ dum eſt:ut inqt Gal. p° de ſimplici medicina.
Res eniꝫ nõ recte ꝓcedunt:quuꝫ hoies dimittunt inq
rere veritatẽ ſmonis:⁊ vtunt̃ feſtinatione ꝯfidentes in
alijs:⁊ alioꝝ credẽtes ſmonib°. Unde ⁊ p° alimẽtoꝛuꝫ
dixit. Iniuſtuꝫ eſt vni pꝛe alijs ſine demonſtratiõe cre/
dere:pꝛecipue tamen in remedijs inuentis in quinter/
nulis feſtinantiũ. ¶ Nõ eniꝫ quodcũqꝫ tale aſſumen/
dũ eſt a medico:ſed diligenter eſt examinandũ anteqꝫ
ipſum egrotanti adminiſtret. Operari tñ ſcd̃m libꝛos
antiquoꝝ abſqꝫ ꝑfecta rõne moleſtũ eſt:vt ait Damaſce
Affo° p°. nus:Solerti ingenio in quo non minus refellunt̃:qui
liberaliter abſqꝫ vlla imutatiõe indifferẽter ad languẽ/
tẽ quẽpiã quecũqꝫ ſunt ſcripta ab antiquis:applicãt ar
bitrantes ſe ſapienter legiſſe:cũ tñ in magnũ icĩderint
erroꝛeꝫ. ¶ Et ꝓpter hoc docuit recte Galienus quar/
to de accidenti ⁊ moꝛbo dicẽs: Dicta antiquoꝝ debent
amicabiliter a ſucceſſoꝛibus ſuſcipi: ⁊ quod ab eis dici
tur:benignius adimpleri. ¶ Uerba tñ eoꝝ adimplen/
da ſunt veraciter. Nã male quideꝫ intellecta inducunt
audientes ſepe in multos erroꝛes. Unde ⁊ ſex ta par/
ticula affoꝛiſmoꝝ inquit in cõmento illius Affoꝛiſmi:
Quibuſcũqꝫ caluis. Quãdocunqꝫ in libꝛis ſapientum
inuenit̃ aliqd̃ falſum:nõ dꝫ extimari:ꝙ illud dictuꝫ ſit
ſapiẽtis:ſed potius dꝫ imputari ſcriptoꝛi vel alteri:vt
trãſlatoꝛi. ¶ Nõ aliter plurimũ illi ꝓſtabit:ſi iã factus
ſciens lõgo tpe ex aſſiduo libꝛoꝝ ſtudio efficiatur etiaꝫ
longi vſus ex acquiſitione experimẽti dicente Galieno
in de regimine ſanitatis:Experientia vt iudex habẽda
eſt oĩum reꝝ:que recte excogitata ſunt. ¶ Et Auicen/
Cap° 2°. na ſcd̃o Canonũ:Experimentũ eſt illud in quo confi/
dit̃. ¶ Cõfirmat eni rõnẽ pꝛius habitã in mente medi
ci. ¶ Et Galienus de igenio ſanitatis:Experimentũ:
qd̃ rõne ligauerã me cõfoꝛtabit:dans mihi audaciã ma
gnam. ¶ Nouus igit̃ medicus diu meditabit̃ in anti/
quoꝝ experimẽta:⁊ poſt hoc ad leuioꝛa ⁊ ſalubꝛioꝛa eo
rũ declinabit:⁊ ad ea maxime:que a magiſtris ſuis pꝛo
lata habuit:⁊ expta. ¶ Dixit eni Damaſcenus in Af/
foꝛiſmis:Medicamina tibi pauca tenenda ſunt:⁊ non
niſi ea:in quoꝝ iuuamento ſepius exptus cõfidere poſ
ſit. ¶ Totius eniꝫ notitia incompꝛehenſibilis eſt. Erit
medicus nõ querẽs ſcire ea que arti ſue impertinentia
ſunt. ¶ Dixit eni Rabi Moyſes vigeſimapꝛima par/
ticula affoꝛiſmoꝝ Qui conat̃ ſcire res:quas quidẽ ſci/
re nõ eſt neceſſe: deducit̃ ad modicitatẽ inſpectiõis re/
rũ:quas ſcire eſt neceſſe. ¶ Nõ eni tenet̃ medicus ſci/
re qd̃ ad ſuã non ꝑtinet ſcientiã. ¶ Hoꝝ nãqꝫ queſitoꝛ
in rebus neceſſarijs paꝝ ſapit:Sed ex libꝛis autenticis
ſumere dꝫ dogmata ventilata:⁊ ea que ſunt in eis vti/
lia ſectari. ¶ Quantũ aũt ad ea que coꝛpis ſunt ſit me/
dicus coꝛpe mũdus ꝓcul ab omni ſpurcitia:⁊ ad ſum/
mũ expedit vt ſe mũde gerat ⁊ honeſte nitidus ⁊ veſti/
mentis oꝛnatus:nõ tñ ſic mũdicie ⁊ veſtimentis vacet
vt ſciaꝫ derelinqt. ¶ Dixit aũt Ariſtoteles ad Alexan/
drũ Magnuꝫ:multo melius ⁊ regalius eſſe hẽre aiam
ſcientijs abundantẽ qꝫ habitu coꝛpis eſſe bene indutũ.
¶ Nõ ſit medicus velociter icedẽs:qꝛ id idiſcretionẽ: Medic° nõ ſit ve/lox i mo/tu.
vanitatẽ:⁊ ifidelitatẽ quãdã oſtendẽ dicit. ¶ Deniqꝫ
quãtũ ad hoc tueri ſtudeat medicus ſanitatẽ pꝛopꝛiaꝫ:
ne ſi eũ foꝛte egrotare cõtigerit irriſoꝛie illi dicat̃: Me/
dice cura teipſum.

¶ Capitulum quartum. De modo ſe hñdi medici er/
ga patientes:⁊ maxime erga egrotantes.

Uamcũqꝫ domuꝫ ingrediat̃ me
dicus:dũtaxat liberã
dis egrotis operã dare intẽdit alijs omnib°
poſt habitis:ut pcipit Hypocrates in iure/
iurãdo:euitans oẽm iniuriã ⁊ coꝛruptelaꝫ.
¶ Non erit igit̃ medicus iuxta diuiſionẽ Galieni 12°
terapẽtice. Medicus malus ⁊ ſiniſter nõ intẽdẽs ſani/
tatẽ:ſed egritudinẽ:aut egrotãtis moꝛtẽ. Hic enim me/
dicus:ut inqt Nicolus:oĩno fugiẽdus eſt:⁊ a terraruꝫ
vniuerſitate oĩno delendus. ¶ Hic eſt ille:qui diuinaꝫ
ſciẽtiã medicine in ſe tectaꝫ obligat:⁊ malignat ab arte
mea. Hic eſt de numero eoꝝ:quos maledixit Auicẽna
dicẽs:deſcẽdat ignis de celo:⁊ ſpirit° ꝓcellaꝝ: q faciat
eos eẽ de ſuburbanis Sodome ⁊ Gomoꝛre. ¶ Sunt
eniꝫ:ut inqt Auerroys:peioꝛes ſpoliatoꝛib° moꝛtuoꝝ:
qui ſoluꝫ veſtimẽta depoꝛtãt: quos ⁊ Damaſcenus in
ſuis Affoꝛiſmis inſequit̃:dicẽs eos eẽ qui aiam ſuã dã/
tes ſecularib° diuitijs fundamẽta ipſius medicine ⁊ ar/
tiuꝫ doctrinã penit° neglexerũt. De qb° ⁊ eis ſimilibus
eoꝝ moꝛes verſutos ꝯſiderãs dixit Cõciliatoꝛ. Medi/
cus eſt inuidie pelagus iexhauſtuꝫ:detractiõis oꝛganũ Differẽ/tia pma.
idefenſe ambitiõis pfoꝛata clepſedra aliene vitatqꝫ garru
lus ꝯdictoꝛ. Ignoꝛãtie ꝓpe ꝯſtãtiſſimus:⁊ ꝓſtãtiſſim°:
incõfeſſoꝛ ⁊ inexcuſabilis infirmoꝛ neglectoꝛ. Non er
go ei fides eſt adhibenda etiam maxime in medicina.
¶ Studioſe ergo fugiendi ſunt tales longe tanqꝫ cõis
peſtis ꝓuincie:ꝯtra quos inſurgãt leges:arment̃ iura:
vltoꝛe gladio feriant̃. ¶ Erit pterea medic° erga egro
tantẽ nõ malus ⁊ adulatoꝛ medicus. Hic enim eſt:q ſo/ Medic° nõ dꝫ eẽ adulatoꝛ.
luꝫ extolli a vulgo ⁊ mulierib° ⁊ inanis gl̃ie iactãtia di/
tari intẽdit:veluti taxillus Galieno infeſtus. ꝓpter qd̃
ſtudet hic talis infirmis ⁊ egrotis mulieribus:⁊ vulgo
blandiẽdo in oĩb° cõplacere:ſiue que placẽt:noceant:ſi
ue nõ. Ideoqꝫ ⁊ ipſe abominãdus eſt ⁊ fugiẽdus:de q°
ſmonẽ habuit Gal. in li° de mirabilib° ꝓnoſticationũ:
dicẽs. Ex his enim q exiſtimari magis qꝫ eẽ ſtudeant:
inſtruit̃ qlibet his ex qb° ꝓſperabit̃ apud multos. ſ. di/
cere qd ⁊ agere ad delectationẽ:⁊ blãdiri:⁊ adulari: ⁊
ſalutare quolibet die diuites ⁊ potẽtes in ciuitatibus:⁊
ꝓcedere:⁊ ꝓmittere:cuꝫ domuꝫ eant:ut honoꝛabilr re/
cipiant̃:bñ locent̃. ¶ Quidã aũt eoꝝ nõ ſoluꝫ his:ſed
etiã veſtiuꝫ ⁊ anuloꝝ varietate:⁊ multitudine aſſequẽ/
tiuꝫ ⁊ vaſoꝝ argẽteoꝝ pparatiõe idiotas putare ſuadẽt
dignos imitatione ſe eẽ. ¶ Ex his oĩb° hinc qdẽ alli/
ciẽtes:hinc etiã ſtupe faciẽtes hoies exptos veri iudi/
cij reꝝ. ¶ Et etiã in li° de elemẽtis auctẽ Hypocratis.
Medicus aũt ſiniſter ſil̃r ⁊ adulatoꝛ hij ſunt de qb° di/
xit Hypocrates in li° de lege. Medici qdẽ nomie ſunt
multi:opere v̇o valde pauci. ¶ Erit ergo medicus na
ture egrotantis ſibi cõmiſſi diligẽs miniſter ⁊ adiutoꝛ.
Memoꝛ cõtinuo verboꝝ diui Meſue in ꝓhemio ſuo
de appꝛopꝛiatis dicentis. Tu qui coꝛpoꝝ curam geris:

UVA. BHSC. IyR_157_1

auxiliari ne differas:nam ſemel pereunti nulla ſunt de
inde ſuffragia. Non ergo ꝓlonges in craſtinuz:qꝺ ho
die facere debes:ſed pſto ꝯſiliuz redde:⁊ manuz tuam
adiutricē velocē in agēdis porrigas. Curādi methodū
donauit tibi deus:igiẜ ne irrituz facias donuz eius:ſed
eoꝝ que de eius largitate abundātius ſuſcepiſti ne par
cus eſto. ¶ Expedit tñ medico in approximandis re/
medijs non ita ꝓmptuz eē:vt inde efficiaẜ p̄ceps:imo
p̄ſtat euz recte ⁊ mature ꝯſiderare. ¶ Nā ſi artifex ope
rans in corio ⁊ ligno anteq̄z ad actuz deueniat:pluries
diligēter ſtudet metiri ⁊ mēſurare:quāto magis medi/
cus in humano corpe maturiori ꝯſilio eget. Naz vt ait
Gal. p̄ͣ pticula afforiſmoꝝ. Si expimēta in corio ⁊ li/
gno non bñ ſucceſſerint:fere non fiet corruptio.i.dam
nuz. Sed ſi in corpe humano ſil'e ſuccederet expimētū
deſtruiẜ ſubiectuz:⁊ fit q̄ſi qdā interitꝰ:⁊ ſequiẜ ide dā/
nuz incorrigibile. ¶ Erit p̄terea medicus egrotantis
pius ⁊ miſicors:ita vt potiꝰ vinculo cōpaſſionis viſitet
q̄z recipiēdi p̄mij gr̄a. Ingt enim Meſue. Ratio cla//
mat ad iudiciuz:ſi miſicordiā deſeris:ꝓpter qꝺ inquit
ꝙ opz medicuz cuz infirmo langueſcere:⁊ ſanitatē eiꝰ
ꝓprime ſuſcipe. ¶ Qui eniz reſpicit ſup infirmū ⁊ ege
nuz in die mala liberauit euz dñs. ¶ Erit nō aliter q̄z
fidelis:iuxta illud Cathonis. Corpis auxiliuz medico
cōmitte fideli. ¶ Fidelis eniz medicus:dixit Nicolus
cauet ne ꝑ imperitiā:aut inaduertētiā:ſeu ꝑ negligētiā
deficiat eiꝰ opus:qꝺ eſt inductio in quopiā ſanitatis do
los ⁊ fraudes non cōmittit:ſed ⁊ fugit preceps:⁊ p̄cia
emuloꝝ ſui egroti ſpernit ⁊ fugat. ¶ Minas nō curat
Spem acgrēde ſibi rei alicuiꝰ nō hēt. ¶ Letiferū nec
abortiuuz p̄parat ⁊ miniſtrat nulluz. Monitus ꝯtinuo
p̄ceptoꝝ Meſue dicentis. Caue o medice ne amor aut
p̄ciuz:aut ſpes:aut timor:aut mine:ſeu aliqua alia hu/
mana gr̄a te circūueniāt:vt decliuis ſis a recto. ¶ Sūt
eniz celi q arguūt:elemētaq̄z ſeuiūt:⁊ ſi nihil hic in po
ſteꝝ cruciatꝰ gehēne. ¶ Nullā rem domus patiētis:ne
dum ſubripe p̄ſumant:imo neq̄z cogitare:imo oīa ſint
intacta:vt mūdis manibꝰ:⁊ non fur:erit medicus dili
gens infirmoꝝ viſitator frequēter etiaz de eis regrēs ꝑ
ſe:vel ꝑ idoneuz quēpiā etiā diſcipuluz. ¶ Si acuta ⁊
difficilis fuerit egritudo infirmo ſemꝑ aſſiſtat medicꝰ.
Dixit enim Raſis xͦ almāſoris. Opz in egritudinibus
acutis nō ſoluz medicū ſepe:ſed ſemꝑ aſſiſtē. ¶ Mor
bus eniz acutꝰ celeris eſt mutatiōis in diuerſa. In alijs
aūt non ſic difficilibus bis in die mane.ſ.⁊ veſpe egros
viſere ſat eſt donec ſaneẜ:neq̄z aliter frequētandum ad
eos:ſic enim nimia familiaritate vilipēdereẜ. ¶ Nul/
luz egrotantē medicus viſitat non reqſitꝰ:niſi infirmꝰ
talis fuerit:vel paup vel de gñe affinium:vel domeſti/
coꝝ amicoꝝ. ¶ Dixit Halyabas p̄cepit Hypocrates
in ſuo teſtamēto:medicuz inedie infirmoꝝ operā dare
⁊ ꝑ cibos ⁊ medicamina regulare. ¶ Erit ꝯtinuo me/
dicus ꝓmittens ſpem ſalutis:imo ⁊ patiētis aium mel
litis ſuaſionibꝰ in leticiā ⁊ gaudiuz alliciēs:⁊ eius ſpez
nutriēs. ¶ Unde Damaſcenus in Afforiſmis. Opz te
infirmis ſemꝑ ſalutē ꝓmittere:nunq̄z illos a ſpe depo
nere:⁊ ſi ipſe deſpereẜ. ¶ Complexio eniz corpis affe
ctioni animi ſemꝑ inheret:⁊ ſubdit:infirmos in eoruz
ſpe animare non deſinas. ¶ Et Caſſiodorus:nālis cu
ra eſt egris dare leticiā:nā fac inualiduz gaudere:⁊ ſa/
natus erit. ¶ Erit medicus auctore Halyabate ſtudio
ſus egrotis:⁊ eoꝝ curis maximeq̄z ⁊ egenis:⁊ pauperi
bus:nec ab eis vtilitatē querat:aut retributionem:⁊ ſi
qd poſſe eſt ipſi de ſuis det ei medicinas:pecunijs ſuis
aſſignet illis que poterit. Dabit operā medicus mede/
le infirmoꝝ eoꝝ ꝑ cibos ⁊ medicinas regimini:nec ſit
eiꝰ ad querēdā in medēdo intētio pecuniā:ſed a deo re
tributionē ⁊ meritū. ¶ Non ſuſcipiet pre ceteris me/
dicus onus in ſe antiquaꝝ ⁊ malaꝝ egritudinuz ſb ſpe
alicuiꝰ lucri. ¶ Nā tales egritudines poſtea a deo icu/

Medicus non debet eſſe nimis preceps in applicādo remedia.

Medicus nihil debz recipere a paupibus.

rate relicte infamāt eum:⁊ detrahunt nomini eius:di/
cente Meſue. Nolite o medici malaruz egritudinū cu
re onus ſuſcipe:nec nomen ſubire medici mali. Dixit
aūt ſignāter onus cure:q: taliuz egritudinū nō dz pro/
mittere ſanationē:ſi tñ ab infirmo vel eiꝰ attinētibꝰ ag/
grauareẜ:tunc ꝓteſtatione p̄miſſa pōt aggredi curam.
¶ Dixit enim Raſis xvͦ ꝯtinētis. Curādi ſunt a te o
medice morbi faciles ⁊ fugiēdi qui manifeſte aut occul
te ſunt fallaces. ¶ Medicus ad viſenduz egrotuz:du/
ctus in eundo vtaẜ bona cautela. ¶ Debet enim a cō/
ducēte ſe querere de egritudine patiētis:⁊ de eiꝰ qbuſ/
libet accidētibꝰ de appetitu ⁊ ſomno:⁊ de vētris benefi
cio:⁊ ſimilibꝰ. ¶ Et ſi febrit:qua hora inuadit eum fe/
bris ⁊ ſi cuz frigore:vel ſi ſpecial'r in aliq̄ corpis pte do/
leat. ¶ Hoc aūt facere debet:vt quātuz fuerit ei poſſi/
bile de eiꝰ egritudine certificeẜ. ¶ Cuz ergo ad ifirmū
medicus venerit nō ſit eiꝰ ad infirmuz ingreſſus cura:
niſi vt eius moliaẜ ſanationē:vt eſt apud Halyabatem.
Salutet itaq̄z vt decet:A corporali malo:dicēdo liberet
te deus:vel ſaluus ſis:vel tale ꝯſimile vt dici ſolet ꝯſti/
to ſibi egrotantē peccata ſua non fuiſſe ꝯfeſſum anteq̄z
ip̄m tāgat aut aliud de ſignis ſuis videat:ip̄m interro/
gare debet ſi aperuit ſuoꝝ peccatoꝝ ꝯſcietiā ſacerdoti.
¶ Qꝺ ſi ſic:bene eſt:ſi vō non ꝓmiſſionē ab eo recipi/
at ſic ſe factuꝝ:multe ei egritudines ꝓpter pctā emer/
gunt. ¶ Uñ Azaronus:Egritudines nōnunq̄z inua//
dunt hoies ex malicia regiminis cibi ⁊ potus ⁊ ex pec
catis ⁊ p̄uaricationibꝰ:⁊ vltima cauſa ex maledictis de
monibꝰ qui dicunẜ alabin. ¶ Non audebit aūt medicꝰ
poſt p̄mā viſitationē:imo poſt ſignoꝝ egrotātis inſpe/
ctionē vllo modo amplius de ꝯfeſſione illi ſmonez fa/
cere. ¶ Nā poſſet forte hoc ab eo audiēs de ſalute diffi
dere. ſuis tñ medicus dicat ꝙ euz ꝯfiteri faciāt. ¶ Qꝺ
ſi egritudo timoroſa fuerit domui etiā ſue diſpōat:quo
libet tñ vt fieri pōt terrore remoto. ¶ Utaẜ p̄terea me
dicus altera cautela duz locuz vbi reſidet infirmus in/
greſſus eſt circūſpiciat ſi forte viderit fructus:herbas:
aut fomēta aliqua parata per que ꝯiecturari poſſit ſup
egri infirmitate:qua cautela vſus eſt Galienus Rome
duz a Glaucone ductꝰ fuiſſet ad viſenduz medicuz cre/
dentē ſe eē pleureticuz:cuz tñ pateret apoſtema epatis:
vide capl'm ſeptimū libri qnti de interioribꝰ. Sic enim
medicus bonus cognitor iudicabiẜ:⁊ eger in eo arden
tiꝰ ꝯſidet tanq̄z in ſui egritudinis cognitore:⁊ ſue ſalutꝫ
actore. ¶ Cūq̄z ad infirmuz ꝑuenerit ſi via longa exti/
terit:aut arcta ſicut ꝑ ſcalas aſcēdere:nō illico infirmuz
tanget:cuz illi occurrerit p̄cepto Raſis 4ͦ ꝯtinētis:q:
forte medicus ꝓpter laborē ex itinere eſtuoſe fatigatus
erit:vel ꝑmutatꝰ forte p̄ſentia aſtātiuz nobiliuz quos cō
tingit iuenire ꝓpe egrotantē. ¶ Uel forte q: infirmus
vidēs medicuz ad ſe venientē nimiuz letabiẜ:aut pro//
pter medici p̄ſentiā verecūdabiẜ. ¶ Uel forte ꝓpter ex
peſaꝝ ꝯſiderationē triſtabiẜ:ſicq̄z ꝑmutationez recipiet
eiꝰ pulſus ꝓpter qꝺ ꝯfundeẜ eiꝰ iudiciuz:ꝑ aliqꝺ igitur
ſpaciuz qeſcat:vel reſideat medicus:quouſq̄z ip̄e vires
reſumat:⁊ oino quouſq̄z:⁊ ipſe qui tāget ⁊ eger tangen
dus ſit ab oi accidēte qete. ¶ Interim aūt medicus qe
ſcēs locū domus:vel camerā laudare debet ſi ꝯueniens
fuerit aut reprobare. poſt hoc aut medicus hilari vultu
ad infirmuz ꝯuerſus faciē eiꝰ ꝑnotans etiā in lumine ſi
opus fuerit. ¶ Cuz q: ſigna faciei ſunt manifeſtiora:tū
q: in mēbris faciei eſt magna v̄tus. Nā res ſimilis ⁊ diſ
ſimilis in p̄ncipio rei eſt de maioribꝰ rebꝰ in ſignando:
vt ingt Gal. p̄ͦ ꝓnoſticoꝝ cōmēto 8ͦ auc̄te Hypocratꝫ.
¶ Cum etiā q: per diſpōnem faciei cognoſcet medicꝰ
ſemꝑ vigorē ⁊ mortificationē candoris nālis manantis
ex corde. ¶ Brachiū ſibi porrigi p̄cipiat qꝺ debet ſua
ſiniſtra manu ſuſtinere:vel ponſatuz ſup lectū ponere:
⁊ quatuor digitis manus dextre cuz ſilētio pulſuz inq/
rere etiā vtriuſq̄z brachij:⁊ oēs differētias eius notare
vſq̄z ad

In eūdo ad ifirmū qd debet facere.

Medicꝰ dz egrotū ꝑſuadere ad ꝯfeſſionem.

Poſt p̄mā viſitationez nō dz medicus de cōfeſſiōe loqui.

UVA. BHSC. IyR_157_1

vſq; ad centeſimã: vel circa pulſationẽ pulſus ſemp tã/
gedo expectãs: ⁊ tãto tpe tãgere ſiue vſq; ad cẽtum: vt
quidã dicũt: ſiue vſq; ad. xx. vt alij: ſiue vſq; ad duode/
cim vt aliq alij quouſq; diſcernat medic⁹ an pulſus ſit
equalis: aut ineq̃lis ordinat⁹ an inordinat⁹: ⁊ an inter/
fect⁹ in medio cadẽs q̃s drĩas nõ poterit aliq̃n cogno/
ſcere: niſi poſt plures: ⁊ plures ꝑcuſſiones. ¶ Eſt autẽ
bona cautela diutius aliq̃n morari in tãgendo eſto etiã
ꝙ paucioribus pulſationib⁹ poſſet pulſũ diſcernere: vt
ab infirmo: ⁊ aſtãtibus attẽtior: diligentior ⁊ gratioſior
habeat. iterea tñ caute cõſideret habitudinẽ patiẽtis: fa
ciẽ ⁊ caput: ⁊ poſt cognituz pulſum cõtangat pectus: ⁊
ypocundria: ⁊ regionẽ nutritiuoꝝ ⁊ mẽbroꝝ. ¶ Uide
bit quoq; linguã: ⁊ dentes: ⁊ vt quidã dicũt (q̃d tñ ego
Odorare halituz infirmi. non facio) odoret oris halitũ infirmi: ſic eni accuratior
iudicabit: ſic eni ⁊ Galienus fecit cũ glaucõe rome ad
curam medici egrotantis vt libro interiorũ caplo ſep
timo. ¶ Oib⁹ aũt pñtib⁹ ĩfirmo ẽt audiẽte iudicet de
multa pulſus bonitate: dicẽs: vrinã tñ videbo: q: maxie
his duob⁹ pulſu videlz: ⁊ vrina itelligit genus febriuz:
⁊ origo cãe tpoꝝ: rõ vita: mortiſq; ꝓfeſſio: vt ingt Ga/
Cuz videt vrinam. lienus de febribus ad glauconẽ. ¶ Et ſurgẽs in abſen
tia egrotantis vrinã videat in qua per ꝯueniẽtẽ moraz
obſeruata debita cautela circũ tenente vrinã: cõſideret
que in eo ſũt ꝯſiderãda. ¶ Caueat tñ: ne in pñtia egro
tantis hoc fiat nõ eni dz medicus corã ĩfirmo ſolus: vel
cũ alijs aliq̃d tractare de pulſu: vel vrina. ſtãt eni egro/
ti aurib⁹ attentis: vt audiat q̃d loquat medicus. ¶ Et
ad ĩfirmũ denuo reuerſus. firmã ei ꝓmittat ſalutẽ: ⁊ nõ
vereat etiã mẽdacijs vti. ſunt eni hec officioſa menda/
cia: ⁊ ſalutez ei ꝓmittat. pollicit⁹ enim diues q̃libet eſſe
Ouidi⁹ de arte li° p°. promittũt medici. põt iuxta illud: ꝓmittunt medici: tractãt fabrilia fabri.
¶ Oia tñ ad cũrã eius neceſſaria fidelr ordinabit hor
tãdo tñ ipm vt ſeipm que opz ꝓbeat faciente ſuſcipien
do que parabunt plurimũ ꝯſidẽter: nã ſic faciẽdo non
ſoluz certa: ſed etiã velox ſubſequet ſanitas.

¶ Capitulum de cautela in interrogando.

ERit aũt medicus opportunis nihil omittẽs vt honori ⁊ glie ſue
ꝯſulat poſt ſignoꝝ igit viſionẽ videlz vri/
nã: egeſtionẽ: ſudorẽ: vomitũ: ſputum alijs
exiſtẽtib⁹ vt cũcta bene examinet: ꝑquirẽs
etiã per interrogationẽ. Audiẽs ab infirmo: ⁊ ab aſtan/
tib⁹ oia que põt: inueſtigãs de oib⁹ mutationib⁹ egro ſu/
perueniẽtib⁹: ⁊ que ſupuenerũt: ⁊ ita in poſteꝝ que ſup
ueniẽt in ꝓceſſu vite nõ ſoluz magnis: ſed etiã quãtũ/
cũq; paruis: vt certior fact⁹ deceptiões: ⁊ fallacias quaſ
cũq; euitet. ¶ Galienus in li° ꝓnoſticoꝝ dicẽs: neceſ/
ſariuz eẽ medico interrogare cauſaꝝ gr̃a eos qui labo/
rãt: ⁊ de oib⁹ que ꝯtigerint: ⁊ de eoꝝ vnoquoq; nẽ ſinet
ſe medicus decipi ab ĩfirmis nõ detegẽtib⁹ oĩs arias mor
bi cauſas: ⁊ ſinthomata vt non derelinquant incurati.
¶ Et p° ad Glauconẽ: medici ingrediẽtes ad infirmũ
pmuz enim a maximis ꝯtẽplari opz ea que ſunt ſcd̃m
Medicus debet de oĩbus interrogar egꝝ egruz. deinde vere ab alijs. ¶ Nihil enim quãtuz poſ/
ſibile eſt etiã minimũ obmittentes. Et Damaſcenus in
afforiſmis. Opz de oib⁹ egrũ vnde egritudo naſci ſole/
at ingri tã in exteriorib⁹ q̃; in interiorib⁹: neq; te egruz
per oia interrogare pudeat. Et Meſue ſilr: nõ te pude
at egruz ſup oia interrogare: ⁊ hoc vt melius ⁊ facilius
ſup noticiã rei veniãs: ſicuti ⁊ recte intonuit Boetius
p° de ꝯſolatiõe: ſi operã medicãtis expectas opz vt vul
nus tuũ detegas. ¶ Cuz igit de nouo vocat medicus
ad curã patiẽtis querat nung̃d aliq̃d illi factuz fuerit:
⁊ que remedia: ⁊ nung̃d nocuerint: ⁊ tũc dicat ſe ea nõ
laudare. ¶ Si vo iuuerit nõ laudet: vt ſubtilior videat
vltra vulgares. ¶ Tria aũt maxime petet medicus au
ctore Galieno 2° de interiorib⁹. ſ. locũ. i. mẽbroꝝ in quo
eſt egritudo: paſſionẽ ⁊ ſinthomata: ⁊ hoꝝ cauſa in no/
ticiã illoꝝ veniẽs: etiã ſi fieri põt cuz noticia oium ſen/
ſuum exterioꝝ: q̃d vbi fieri non poſſit laborandum eſt
cum ſenſibus interioribus: ⁊ demum rõne ſi opus fue/
rit tñ a patiente habita perquirẽs ab eo de ei⁹ diſpõne:
vel etiam ab accidẽtibus quid patiat interrogans. Cõ/
ſiderans in pmis: pterita ipſa dearticulate ꝑquirat iter
rogans quo tpe: quota die ac hora patiens egrotauerit.
¶ Et ſi aliq̃n amplius ꝯſueuit egrotare: vel nõ: ⁊ qua
egritudine ⁊ ſi aliqua ſue egritudinis cauſa preceſſerit
primitiua: ⁊ quo regimine vſus fuerit pterito nedum
vnius ãni: ſed pluriuz. ¶ Quo aũt ad ſinthomata ſeu
accidẽtia ꝑquirat medicus de accidẽtib⁹ animatoꝝ mẽ
broꝝ: vtrum videlicet dolorem capitis patiat: aut vigi
lias ſupfluas: vel inſomneitates aut ſomnũ moduz ex/
cedentẽ: ⁊ de ſimilibus: ⁊ de accidentibus membroruz
ſpiritualiuz nung̃d anhelituz anxium: an circa pectus
incendium: ſuſpiria: tremorem cordis: ⁊ conſimilia.
¶ De accidentibus vo nutritiuoꝝ nunquid proſtra/
tionem appetitus habuerit in ſitim vel famem. Si ci/
bum vel potum retinuerit: vel vomuerit aut retentum
reiecerit. Si aſſumpto cibo grauetur vel ne. Si fluxuz
ventris ⁊ euacuationes alias vrine: ſeu ſudoris men/
ſtruoꝝ: vel emorroydarum: vel alias quales oportet ha
buerit vel ne. ¶ Ex his enim preteritis per inquiſitio
nem inuentis: ⁊ preſentibus: ſcilicet vrina: egeſtione: ⁊
alijs exiſtentibus mutatis ⁊ qualitate mutata: de qui/
bus ſupra dictum eſt per ſenſum perceptis miruz: imo
dum medicus in operatione ſua fortunabitur: adeo vt
ex his cognitis poterit medicus de paſſione: cauſa ⁊ lo
co ſumere notionem: quam dum patienti nunciauerit:
admirabilem medicum iudicabit: ⁊ per conſequens in
manibus illius confidenter ſe cõmittet. Exemplo Ga/
lieni in libro de interioribus capitulo ſeptimo in cura
medici egrotantis. Quom Glauco ad ipſuz accedens
Rome ibi. ¶ His omnibus ſenſu ⁊ ratione diiudica/
tis: ⁊ mente diſcuſſis erit medici officium: vt ab infir/
mo ſeparatus conſanguineos ⁊ amicos egrotantis: vel
quoſcunq; preſentes ſeorſum vocari iubeat: ⁊ patientis
egritudinem manifeſtare: iminens vel nõ iminens pe
riculum detegere. Sit tamen talis ſermo eius: potius:
vt eos non aggrauet poſtremo remedium adhibere.

¶ Capitulum de cautela in pronoſticando.

DIxit Galienus libro pronoſticationuz. Non circumambulo pre
dicans meas pronoſticationes: ⁊ curas: ne
magis medici odiant me diuinatorez ⁊ ma
gum vocantes: ⁊ alia milia contra me promulgantes.
propter quod inter medicorum ſapientes conuenit me **Opz medicũ eſſe ſagacez ⁊ aſtutum.**
dicum oportere eſſe ſagacem ⁊ aſtutum: non precipi/
tem: nec feſtinum in futuroꝝ pronunciatione. ¶ Pre/
uidebit itaq; medicus ante pronoſticationem omnium
preuiſiones examine: dicentis Hypocratis primo pro/
noſticorum: ꝙ de melioribus rebus eſt vt medicus vta
tur preuiſione: ideſt pronoſticatione. ¶ Et Galienus
primo de Creticis: Non eſt medicus qui meditetur ra
tione: niſi prius iudicauerit ratione: ⁊ iudicare non po
terit niſi rem ratione cognoſcat. ¶ Erit ergo medicus
nihil ſaltem in prima viſitatione de futuris diſpoſitio/
nibus patientis pronuncians: precipue tamen de ſalu/
te: vel morte: de quibus profecto iudicium certum ha/
beri non poteſt: niſi pluribus conditionibus prenota/
tis. ¶ Expectabit igitur futura ſigna ſubſequentia in **Signa ꝓ ꝓnoſticatiõe ſiẽda**
patiente: vt illorum naturam atq; virtutem conſiderãs
omnia adinuicem comparans ſue pronoſticationis iu
dicium quo melius fieri poterit confirmetur: ⁊ preci/
pue cognitis virtutis ⁊ morbi diſpoſitionibus: ⁊ ad in/
uicem comparatis. ¶ Si bona ſigna preualuerint pro
nunciet de ſalute. Si vero econtra de perditione ſem/
per tñ pronunciando: ⁊ in ſermone ſit medicus dubi⁹.
¶ Dixit eniz Auic^a 2^a 4^1. Quũ apparuerint ſigna ma

a iij

la timoroſa ꝑmittimus ſmonē in ꝯditiōe inde ad pluri muz ꝯtingetem. Nā qs aliquādo mirabilr ſanat̃ abſqʒ ſpe. ⁋ Et ideo Galienus ſexto Affoꝛiſmoꝛum dixit:

Medicus debet loq ꝯditionaliter:

Opʒ medicuz ſtudioſuz eſſe: ut nō aliqd abſolute ꝑdicet. nā moꝛboꝝ ⁊ ꝑcipue acutoꝝ/ nō oīno certe ſunt ꝓnūciationes ſalutis aut moꝛtis: ſʒ neqʒ cronicoꝝ ſaltez quo ad eoꝝ initiā: qđ ꝑꝑ nature diuerſitates euenit i oꝛdinationē. ⁋ Cuz eniz mōſtruoſitates interduz occurrāt in egritudinibꝰ veluti in naturis. ut hēt Auerroys 7° colliget.

In egritudine accidunt monſtruoſitates:

Erūt ſapiētis medici ſicuti ⁊ aſtrologi iudicia in ꝓnoſticādo ꝯditionibꝰ alligata ꝯtinue: qn̄ multiplici intellectu: veluti q̄ ſpirituū ꝓnūciatiōes ꝑſtāt: ut dicat̃ exēpli grā moꝛbo moꝛtali exiſtēte. Ita ſolet in talibus caſibꝰ ꝯtingē: ⁊ raro aliter ꝯtingē ſolet ſm nāz: niſi alia emergat ſynthomata: nō tn̄ neceſſario. ⁋ Uel alr dicat certe mihi videt̃: ꝙ ſi ꝯſtāt que apparēt: ⁊ aliđ nō ſupueniat: qđ puto nō ſupuenire/ hic moꝛiet̃. Obſuar eniz hāc ꝓnoſticatiōis diligēte cautelā docet nos Gal. 2° interioꝝ dicēs. Semꝑ ſm totā vitā meā meipʒ ab audaci ꝯfeſſiōe abſtinui: ⁊ medicās vſqʒ ad ſenectutē: nūquā vſqʒ hodie erubui ſm curā vel ꝓnoſticationez: ut aliȷ̄ gl̃ioſiſſimi medicoꝝ. Utebat̃ enim Gal. cauteloſis canonibꝰ eiꝰ determinātibꝰ ꝓnūciationē ꝑfecte vocibus ꝯditionātis ⁊ q̄ſi duplicibꝰ. ut appet li° interioꝝ. Euaſuros aūt cuz neceſſitate ꝯditiōata dicta ꝓnūciabit medicus ſic dicēs. Judico ipm euaſuꝝ a moꝛbo ſi medicū diligentē habuerit. Si ēt patiēs ipſe fuerit obediens: ⁊ miſtros habuerit idoneos. Et ſi ꝑparata fuerint: ut decet extrinſeca neceſſaria: ⁊ niſi aliqd ſupuenerit qđ tn̄ nūc nō appet. ⁋ Qđ ſi medicus aſtrigat̃ abſoluto loq debē ſmone/ ut plerūqʒ fit: tunc ſi egritudo ex toto ſuo gnē ſit ſalubꝛis: ut effimera vera ⁊ ꝑncipiuz ethice: aut moꝛtalis: ut ptiſis: aut ethice ſpēi. Et ſīr̃es: dicūt ſapiētes. Effūdat medicus ſmonē ſuū: apte ſalutē vl̃ moꝛtē de eis ꝑdicēs: ⁊ ꝑcipue de determiatiōe egritudis certiſſimis apparētibꝰ ſignis. ⁋ Si tn̄ ꝯtingeret egritudinis ꝓceſſuz ad bonū vl̃ ad malū medico dubiū eſſe: ut plurimū fit: qn̄ ſigna moꝛtalia in ꝟtute cōparia fuerint ſalubꝛibꝰ: ⁊ ecōuerſo bona cautela eſt petētibꝰ nō rn̄dē. Sʒ qbuſdā ꝟbis iteriectis ab eis diſcedē: aut eoſdē a ꝓpoſito diuertē trāſferēdo eos in ſmone ad aliā māz: ꝙ ſi magis aſtringat̃ ad ꝓnūciādū: dicat medicus ut petitiōi illoꝝ ita iſtātiū ſatiſfaciat. Ego expecto futura q̄dā ut motū in tali die aut tale accidēs vl̃ aliqđ hmōi. Nō eniz dʒ medicus ad iterrogata ſubito rn̄dē: ſʒ ꝑus ſup interrogata cogitet. Ait eniz Damaſcē. Si iterrogatus ſemꝑ velociter rn̄des dubitādū eē. Silere eniz tutiꝰ eſt ⁊ ſatis exiſtit laudabile medico: ⁊ aures ut aiunt ꝓuerbio poꝛrige mercatoꝛibꝰ. Nā meliꝰ eſt ſilē q̄ʒ male loq: ſiue q̄ʒ ꝙ tu erres: ut Galiēo aſcribit 2° meracriſtos 2° ca°. Qui eniz tacet in ħ vno peccat ꝙ tacet ſcđʒ eū qui loqt̃ in multis errare ꝯtingit. Et oīno ſi egritudo non fuerit de nūero oīno ſalubꝛiū: neqʒ moꝛtaliū: ſʒ ut aiūt: ſuſpectoſa faciētia medicū in iudicio titubare tutiꝰ eſt: ⁊ ut dr̃ honoꝛabiliꝰ egritudinē ꝑiculoſaz ponē ⁊ caſum aggrauare: imo ⁊ ꝑiculū moꝛtis veture patiētis ꝓnūciare: dato et ꝙ egritudo talis de ſuſpectoſis eēt debilis: ut flegmatica ꝯtinuā a pauca mā nō maligna dꝑēdēs: qm̄ ſi patiēs erroꝛe ſui vl̃ aſtātiū/ vl̃ extriſecoꝝ diminutiōe: vl̃ aliquo tali caſu ꝯſili ad malū ꝯuertet̃: ex ea licite medicus excuſabit̃. Neqʒ erit de eo ſuſpicio apud amicos ⁊ affines patiētis excuſabit̃ ⁊ dicent medicū a ꝑncipio ēt ſic vidiſſe ⁊ iudicaſſe. ⁋ Si ꝟo ex ea patiēs ſaluabit̃ a vulgo dicet̃ medicū ipm penitꝰ liberaſſe ⁊ a patiēte ſanitati reſtituto laudē maioꝛē ⁊ ampliꝰ ꝑmiū medicus cōſequet̃. ⁋ Et ut ſic ad vnū dicerē: medici eſt ſuſpectas egritudies aggrauare: debiles ꝟo eaꝝ in dubio ponet̃. In ħ tn̄ modus adhīt. Sic eniz ſe hn̄s medicꝰ neqʒ erubeſcet: neqʒ dictoꝝ ſuoꝝ euz penitebit. ⁋ Nō ꝑſumet medicꝰ in egritudinibꝰ alicuiꝰ momēti coꝛā patiēte: ſiue iratus fuerit ſiue nō ꝟbuz aliqđ ꝓferre: imo nec geſtu ondere aliqd vnde poſſit eger ſuſpicione ſumere: aut de ſua ſalute diffidere. ⁋ Et ſi ipſe medicus ⁊ ēt infirmus de ſalute deſperet: ꝑꝑ qđ ſmones ꝓnoſtici medicoꝝ ſaltez ad maluz ꝑ ſe nō terminant̃ ad patiente: ſed ad amicos vel alios.

Medicꝰ nō dʒ loq coꝛā egro liraliter.

⁋ Cūqʒ medicus nō hēt de patiēte certa ꝓnoſticationē nō rn̄deat a ſe petētibꝰ: ſed ꝟbis qbuſdaz interiectis diſcedat: ⁊ petētibꝰ neqʒ iudicet de natura egritudis: ſi de ea ſuſpicet̃: ꝓꝑter aliq̄ ſigna apparētia: imo taceat: ⁊ ſtatuat dietā ꝑticularē in cena vel prādio cuz remedio vniuerſali: ⁊ interiz cōgitet: ⁊ iteꝝ viſitet infirmuz ⁊ moꝛbo certe cōgnito oꝛdinet dietam vl̃em ⁊ remedia ſpālia ut videat̃ artificialiꝰ opari in aliquo moꝛbo ſalubꝛi: ſʒ accidētia foꝛtia nō videant̃: ſi pōt utat̃ medicus aliquo remedio nō noto: neqʒ nomē illiꝰ remedȷ̄ vulgo dicat: ut grā exēpli iera.

Cuz medicꝰ ignorat egritudinem oꝛdiet remedia vl̃ia.

⁋ Si in egro apparuerit ſigna moꝛtis: ⁊ medicus ꝑcipiat aliqđ ſignuz bonū nō mutet̃ a ꝓpoſito: niſi illud ꝑmāſerit. ꝓnūciaturus medicus moꝛtē iſirmi id faciat ſimulata meſtitia: vultu demiſſo ⁊ voce ſublata. id tn̄ neceſſariū eē nō dicat ne deo derogare videat̃ niſi eēnt moꝛtis ſigna apparētia: tūc dicēduz eſt ſalutē ipſiꝰ nutu diuino ꝯtingere: ſiue miraculoſe: neqʒ poſtq̄ʒ iudiciū depoſuerit de moꝛte medicus id reiterare velit: niſi ſcitent̃ qui ſunt eius. ⁋ Qđ ſi reiterabit videbit̃ q̄ſi ut de hoc letet̃ tanq̄ʒ ex ſuo ꝓnoſtico gl̃iaz habiturus. ⁋ Plurimi eniz vanagl̃ioſi medicoꝝ cuz ꝑdixerint ꝑnicie ꝑdicātes inhiant eiꝰ moꝛte: neqʒ foꝛſitā neceſſaria ſaluti miniſtrātes ut aliquos ſcit audire vana gl̃ia ſue ꝓnūciationis deductos ia euaſuros medicinis moꝛtificaſſe donatis. Sīr ⁊ aſtātes illi deuiāt famulari: ut ait Cōciliatoꝛ.

Medicꝰ nō ꝓmittat ſalutē determiato tꝑe.

⁋ De ſalute aūt iudiciuz depoſiturus medicus ſmonē amplificet: ⁊ letuz ſe ondat: nunq̄ʒ ꝟo ſic de moꝛte. ⁋ Nō ꝑſumat medicus alicui patiēti infra limitatuz tēpus ſalute ꝓmittere: ſʒ fidelr ſe opatuꝝ: iuxta doctrinā ſapientum. ⁋ Quātuz aūt ad remedia exhibēda poſt ꝓnoſticationē datā caute incedat medicꝰ ad actū curatiuū.

Dieta.

⁋ Dietā itaqʒ ⁊ regimen egritudini ꝓpoꝛtionatuz in ſex rebꝰ nō nālibꝰ ꝑmo oꝛdinādis anteq̄ʒ ad mediciale regimē deſcēdat. ⁋ Precepit eniz Hypocrates/ ut ait Halyabas. Medele infirmoꝝ ꝑ cibos ⁊ medicamina regimini medicuz opera dare debere.

De lecto.

Lectuz in ꝑmis in quo reſidet patiēs q̄ʒ mundum diſponat: ⁊ in pluribꝰ locis egritudinuz redolentē. Cuz inouatiōe aeris mane ⁊ veſpere ꝑ aptionē feneſtraꝝ ⁊ oſtȷ̄/ niſi fuerit de egritudinibꝰ hoc ꝓhibētibꝰ.

De lumie.

Sit ut in pluribꝰ mediocris luminis. ⁋ Dixit eniz Gal. ad glauconē li° de febꝛibꝰ. Lucidus ⁊ calidus locus relaxat coꝛpus. Frigidus ⁊ obſcurus ꝯſtringit. Mediocriter aūt his tēperatꝰ mulcet ⁊ tēperat. ⁋ Precipiat patiētem ſituari in lecto firmo nō vacillāti.

Fricatio.

⁋ Exercitiū vel fricatiōes ut decet ſʒ exigētiā ⁊ ꝟtutis tenoꝛē egritudie id poſcēte. ⁋ Sīr ⁊ q̄tē ſomni ⁊ vigilie quātitatē ꝯuenientē metiēdo ꝑcipe: ⁊ euacuatiōes debitas oꝛdinare. ⁋ Ipſe tn̄ medicꝰ clyſteria nō iponat: ut fecit amicus ille in cura cuiuſdā ancille/ doloꝛe vētris laboꝛātis: q exiſtimās doloꝛē illū eē colicū: ei ipoſuiſſet clyſtere: que poſt ipoſitū clyſtere: q̄ꝛ ꝑgnās erat amico illo id neſciēte ancilla pepit infantē. ⁋ Et huiꝰ gnis ſunt abſterſio ſoꝛdiuz ab oꝛe infirmi: ⁊ purgatio muccoſitatū ex naribꝰ ⁊ gutture ⁊ gargariſmatibꝰ. ⁋ Fit eniz ide liberioꝛ trāſitꝰ aeris ⁊ ſibi ſapoꝛ melioꝛ: qbꝰ locis nō expurgatis remanētibꝰ ſoꝛdibꝰ inficit̃ aer. ⁋ Et accidētiuz aīe ea que ad pellēdā infirmitatē ꝯgruāt. ⁋ Precipiat medicus ex cibis ꝟo ⁊ potibꝰ cōgruis in q̄ʒtitate ⁊ q̄litate debito tꝑe ⁊ oꝛdine patiēti offerēdis eligat: qđ magis ſalutare eſt. ⁋ Qđ ſi aliqn̄ cibus talis vel potus paruz malus fuerit: infirmi tn̄ appetitui plurimum confoꝛmis non eſt patienti totaliter denegandus. ⁋ Ait enim Hypocrates ſecunda particula Affoꝛiſmoꝛum: parum deterioꝛ cibus ⁊ potus.

delectabilia

UVA. BHSC. IyR_157_1

delectabilia vͦo melioꝛib⁹ q̃z in idelectabilib⁹ mag(appe
teda ſunt. In hoc tñ modus nõ abſit nec oĩno ꝓhiben
do nimiũ rigoꝛoſuſ ⁊ ſeuer⁹. Indulgẽdo aũt ex toto ni
miũ licẽtioſus noteꝛ. ¶ Expedit aũt pͥmũ medico i/
ſiſtẽ in oꝛdinãda dieta etiã l3 cũ mulierib⁹ in cibo ⁊ po
tu: cibaria alterãdo/ vinũ lymphãdo aquã coctã vl' alr
p̃paratã oꝛdinãdo ⁊ alia h⁹i: etiã vſq3 ad minuta diſpo
nẽdo/ guſtãdo odoꝛãdo/ imo ⁊ aliqñ p̃libãdo ⁊ põde/
rãdo ſeu mẽſurãdo quecũq3 ſunt exhibẽda. ¶ Sic eni
accuratioꝛ medicus iudicabiꝛ: vitabitq3 negligẽtie vel
inaduertẽtie notã. Ita tñ in ſingulis his ⁊ ꝯſil'ib⁹ medi
cus modũ obſuet: vt tñ ſaluo ei⁹ honoꝛe nõ fugaꝛ mu/
lieꝝ neq3 aſtãtiũ officio. Sic eniʒ vilipenderet ſeip̃m.

¶ Erit medicus magis ſollicit⁹ de dieta q̃z de potione
aut cyrurgia. Vñ Damaſcen⁹. Si dieta curare potiris
pſperã inuenies. ꝑpter qd̃ Gal'. p̃ regiminũ acutoꝝ di
xit: ꝙ medicus d3 h̃re duos oculos. Dextrũ attẽtuʒ ad
ꝟtutẽ. dieta. ſ. ꝯſeruandã. ⁊ ſiniſtrũ ad egritudinẽ depel
lendã ⁊ fugiedã p potionẽ ⁊ cyrurgiã. ¶ In ſingulis
viſitationib⁹ ſtudeat medicus aliq̃d noui facẽ vl' oꝛdi/
nare vel mutare/ ſubtrahẽ vl' addẽ/ ne fruſtra videatur
oĩ vice viſitaſſe. Ad vſuʒ tñ medicinaꝝ/ ſi deuenire op⁹
fuerit: vtaꝛ medicus mitioꝛib⁹ ⁊ nature magis familia/
rib⁹. ¶ Erit igiꝛ in vſu ei⁹ medicina poti⁹ cibaliſq̃z ve
ra ⁊ pura medicina. ¶ Nã blãdiri coꝛpib⁹ hũanis pa/
tiẽtib⁹ magis pſtat: ⁊ hoc ſi cura blãditiua ſola moꝛbus
depelli poſſit. ¶ Paret itaq3 medicinas iocũdioꝛes ⁊
ſapidioꝛes. Vñ Damaſcenus in Affoꝛiſmis. Medicia
que tẽperamẽto vicina eſt odoꝛifera. Si ꝑm eã cib⁹ fieri
poſſit optimũ eẽt medicinaꝝ ꝟtute tñ integra ꝑuata: vt
inq̃t Gal'. Et in hoc bona cautela obſueꝛ: vt cũ bꝛodio
aliqñ exhibeaꝛ: vt mãna ⁊ aliq̃ ꝯſil'ia. ¶ Laudauit eni
Damaſcenus in Affoꝛiſmis ſuis gẽtẽ ſup potionẽ. i. di
miſſionẽ medicine. Vñ Gal'. 8° meimir dixit. Cibi apd̃
ea que nutriunꝛ. i. mẽbꝛa familiaritatẽ ꝑm bonã ſb̃ſtan
tiã hñt: qd̃ eſt maximũ. ¶ In curis paſſionũ que fiũt
ꝑm diſcraſiã: optime eniʒ opanꝛ ea que cũ hoc ꝙ ſanãt
diſcraſiã pñt nutrire. ¶ Ad puras vͦo medicinas ꝯuer
ſus medicus/ ſi opus fuerit/ eas poti⁹ paulatim q̃z ſubi/
to p̃ſtat appꝛoximata: ⁊ exteri⁹ magis q̃z interi⁹: hoc tñ
faciẽdo/ ꝓut ſanãde diſpõnis req̃rit neceſſitas. ¶ So
lutiuas medicinas quoad fieri põt deuitet: eaꝝ vſuʒ diſ
ferat: ꝙ ſi eis vti opoꝛtuerit expedit vt eas coĝſcat me/
dicus quas oꝛdinat vt nõ oꝛdinet pꝛo ſalute letiferam.

¶ Cauere quoq3 debet ne in ſubſtãtia eaꝝ ſint ſophi/
ſticate/ aliter falſificate: ne ſint i eaꝝ doſi variate: ac ſint
coꝛrupte/ aut nimia vetuſtate ꝯſumpte ſpiritũ nõ habẽ
tes: eas quoq3 vel ꝯſolatas/ vel ad eoꝝ ꝯſolationẽ pꝛoti
nus intẽdat. Caueat medicus vſum medicinaꝝ opia/
taꝝ/ vt poſſibile eſt: ⁊ cũ eis idiguerit eiſdẽ refractis: ⁊
poti⁹ exteri⁹ q̃z interi⁹: ⁊ p inferi⁹ magis q̃z ſupius ap/
pꝛoximatis. vt p̃cipit Meſue in ſua ꝯſolatione medici/
naꝝ. ¶ In cura egritudinis nõ dãtis inducias: vt ſto
loꝛis intẽſi colici vel ſquinãtie: expedit medico ꝓmptũ
eẽ ⁊ ſolertẽ ⁊ copioſuʒ in exhibẽdis remediȷ̃s gradatiʒ
vnũ poſt aliud ſine intermiſſiõe adminiſtrãdo. pl'imũ
eniʒ laudãdus eſt medicus copioſus in remediȷ̃s p̃ſen
taneis. Expedit tñ medico vt caut⁹ ſit ꝑm diſcurſuʒ tẽ/
poꝝ diſtinguẽ antiquoꝝ canones: q̃m natura hũana ⁊
oiuʒ iſerioꝝ ꝑmutata: ⁊ imbecillioꝛ facta. ꝯtinuoq3 la/
biꝛ in defectũ: vt denotat ſtature minoꝛatio: coꝛpoꝝ ro/
bur: opationũ pfectio: oĩa diminuta ⁊ vite abbꝛeuiatio.
Facit aũt ad hoc nõ paꝝ prauũ ⁊ inoꝛdinatũ viuẽtiuʒ
his tpib⁹ regimẽ. ¶ Genus eniʒ humanũ/ teſte Galie
no in de regimine ſanitatis in guloſitatẽ lapſuʒ: in incõ
tinẽtiãq3 p̃cipitatũ: de curato factũ eſt diſcretuʒ: pp qd̃
ſemẽ ei⁹ eſt tale ⁊ qd̃ ex tali ſemine naſciꝛ: inde gñaꝛ diſ
cretuʒ modicũ adhuc viuẽs/ quo fit/ vt ibecilli nãe hu
mane iã facte multa q̃ oliʒ fuerũt remedia potẽtia vl' ſa
lubꝛia hodie vl' ſunt moꝛtalia vl' debilia vel iutilia. Te/
ſtis eſt mihi Serapio p̃° bꝛeuiariȷ̃ dicẽs. elleboꝝ nigrũ
qui ſecurioꝛ eſt albo nũc eẽ diuidẽduʒ. ⁊ elleboꝛ⁹ albus
tpe Meſue erat intolerabilis/ ſicut venenũ pnicioſum
pp ꝯbilitatẽ nãe. ¶ Recte g̃ dr̃ medicis nr̃i tpis quos
mũdi laboꝛ agitat antiquoꝝ dogmate ꝑm tpa diſtingui
te: ⁊ effectuʒ nãe oĩ intẽtiõe liberate. ¶ Expedit medi
cuʒ recte ꝯſiderare patiẽtiuʒ diuerſoꝝ nãs diuerſas/ vt
caute ꝓcedat. Vñ Gal'. ſup vlti° Epidimioꝝ Hypocra
tis: ait quoſdã tales eẽ q delectationib⁹ ſe ⁊ eoꝝ deſide/
riȷ̃s ꝯtinẽt: ⁊ aliq ecõuerſo bñ ſe ab illis ꝯtinẽt. Terre/
bit igiꝛ medicus ⁊ ex officio ſuo trepidabit patientẽ in
oꝛdinatuʒ ⁊ incõtinẽtẽ: ſibi quoq3 efficacia p̃dicẽs q̃ i/
de pñt ſibi accidẽ incõmoda ex incõtinẽtia. ⁊ ſi pſiſtat
incõtinẽs aliquãtuluʒ ꝯdeſcẽdẽduʒ eſt illi⁹ deſideriȷ̃s.
Dixit Gal'. 6° meimir q regulari vtiꝛ metado. ⁊ cum l3
coĝſcit ſimpliciuʒ farmacoꝝ vires: nunq̃z carebit auxi
liȷ̃s: ſiue moꝛeꝛ in nemoꝛe: ſiue agat aliqd̃ opus in agro
ſiue ſit in itinẽ farmaciȷ̃s cares: ſicut exiſtrat⁹ ſcribit: ꝙ
curauit ſe cuʒ rubi ſucco: nõ pſente in illo loco alio far
maco. ¶ Si acciderit patiẽtẽ nolle vti remedio ſibi ad
miniſtrato/ vt aq̃ ſumac/ q̃ ꝯfert in diſinteria ⁊ fluxu vẽ
tris: coloꝛãda eſt ad ſil'itudinẽ vini: ⁊ dicẽ eã eẽ vinum
lymphatũ. Sil'r de vino granatoꝝ: dicẽdo patiẽti ꝙ ẽ
vinuʒ veꝝ/ l3 paucifeꝝ. ¶ Caueat medic⁹ appꝛoxima
re fomẽtatiões infrigidãtes vl' ẽbꝛocas circa aliqd̃ mẽ
bꝛuʒ tpe criſis: neq3 tpe ſudoꝛis videl3 in declinatione
poxiſmi pluriuʒ febꝛiuʒ. ¶ Expedit medico ſi poſt ex
hibitũ farmacuʒ ſolutiuũ nõ ſequaꝛ ide ſolutio iculpa
re aſtãtes vl' maluʒ regimẽ infirmi: vt ꝙ doꝛmierit vel
nõ doꝛmierit ſup aſſumptũ farmacuʒ: vl' ꝙ expoſuerit
ſe aeri vl' vẽto: aut ꝙ irat⁹ ⁊ cetera ſil'ia. ¶ Nõ d3 me/
dicus cuicũq3 doloꝛi leui ꝯtingẽti in febꝛib⁹ exhibẽ me
delã niſi exceſſerit. ¶ Si egrotãtẽ in piculo vite dere/
linquat medicus nõ reuertaꝛ ad euʒ ne foꝛte obiẽs fre/
neſi: obuiet funeri vl' exequȷ̃s illi⁹: ſ3 mittaꝛ famulus
vl' nũci⁹/ vt inq̃rat de ſtatu illi⁹. ¶ Et bona cautela eſt
vt ſi veſpe illuʒ viſitaueris ⁊ derelinq̃ris illũ valde ag
grauatuʒ ita vt dubites de ei⁹ moꝛte in nocte dicas illis
de domo illi⁹/ ut bñ tepeſtiue ſignificẽt tibi d̃ ſtatu illi⁹:
ſi mane veneris nũci⁹ iã inoteſcet tibi de ꝯditionib⁹ pa
tiẽtis. ¶ Si nõ veniet: iã ꝯiecturari poteris de ei⁹ moꝛ
te. ¶ Fugiat medicus q̃ztuʒ poſſe eſt moꝛituros: neq3
valde ꝓpiqui⁹ moꝛti aliq̃d opeꝛ: ne ſi moꝛiaꝛ cito: dicaꝛ
ſe illuʒ iterfeciſſe neq3 ſit p̃ſens duʒ hõ moꝛiꝛ.

¶ De ſp̃ali cautela circa aliq̃s mõbos ⁊ coꝛpa. Rubꝛica

Expedit medico eoꝝ coꝛpoꝝ curã renuẽ ex
quoꝝ cura facile põt icurrẽ infamiã: ſicut
p̃cipue ſunt infantes/ p̃gnãtes/ ⁊ oculoꝛuʒ
egritudines. ¶ Laboꝛãtib⁹ p̃terea lapillo
nulluʒ excidat: ſ3 ex pte ei⁹ artis l3 negociũ
ꝑmittat medicus: vt p̃cepit Hypocrates in ſuo iureiu/
rãdo. ¶ Caueat igiꝛ medicus duʒ p̃gnãtes curat ſi cõ
tigat eas curare ne p̃gnãti exhibeat medicinã: niſi quã
qui ſunt de familia ei⁹ pparãt: vl' ſaltẽ bñ noſcant: ſicut
ius pulli mãnã: ⁊ talia leuia. ¶ Qd̃ ſi ad foꝛtioꝛa deue
niẽdũ ſit: ſicuti etiã ad flobothomiã caueat ne ſolus ta/
lẽ ꝓuinciã aggrediaꝛ: ſ3 ſociuʒ h̃eat/ ne ſolus iputeꝛ de
aboꝛſu ſi ꝯtigerit. ¶ Sit memoꝛ ſi ad ꝓuocationẽ ab/
oꝛſus aliq⁹ ſp̃ali caſu duciꝛ minus maluʒ eẽ in p̃ncipio
imp̃gnatiõis q̃z vltra ꝓcedẽte: q2 nõ eſt tãte pfectiõis.
¶ Obſuet p̃cepta Hypocratis in iureiurãdo. Nulli⁹
rogatu moꝛtifeꝝ venenuʒ alicui det medicus: neq3 id
cuiq̃z ꝯſulat/ neq3 aſſignet/ neq3 q̃d ſignificet/ neq3 d̃ eo
loquaꝛ/ neq3 p̃gnãti mulieri ad interficiẽdũ fetũ potio
nẽ poꝛrigat/ neq3 ꝯſulat: imo ꝓtinus deneget: neq3 q̃le:
aut qd̃ ſit cuiq̃z cõmemoꝛet: ⁊ petẽtẽ coꝛripiat ⁊ rep̃hẽ/
dat. ¶ Qd̃ ſi rep̃hẽſio nõ ꝓderit contra tales ꝓteruo
vultu omnifariã eſt inſurgenduʒ. ¶ Ad medelam coꝛ
poꝝ neutroꝝ ut nunc nõ ſtatim appꝛoximet medicus
ſolutiua foꝛtia. ut pillulas cochias/ vl' aliud huiuſmõi:

Aliq̃d no/ ui facere.

Affo° 7°.

Solutiua

Medicus ꝯʒvidẽ ne medicine ſint falſifi/ cate.

Medicus deb3 eẽ co pioſus i re mediȷ̃s.

Multa re media que erant ſalu bꝛia nunc ſunt letife ra.

In regi/ mine pre gnãtis.

Ad pre// gnantes.

quia multi taliuz:ꝛ multotiens euadunt per ſolā dietā
ꝛ paſſio per ꝯſtitutionez aeris ſequentibus diebus ex
ſe recedit nullo adhibito medicamine.

¶ De mercede medici accipienda.

Licet intētio medici nō debeat eē in meden
do ad pecuniā:ſ; a deo retributionē ꝛ me/
ritū expectare.auctore Halyabate.Attñ q̄ꝛ
expedit medico q̄ad fieri pōt celerius: vt
eger cui ꝯcura ſalutis ſibi cōmiſſa eſt ſanitati priſtine re
ſtituat̄.ṗci piēte Hypocrate in ſuo iureiurādo:medicū
nemini egritudinē dilatur.¶ Egritudies eni cū ꝓlō/
gant̄ nō relinquūt medicū oīno imunē ab īfamia ſaltem
apud vulgares.¶ Inter ea aūt q̄ opitulant̄ veloci ſalu
ti eſt vt patiētē/ꝛ q̄ ſui ſūt ꝑ virib᷒ alliciat ꝛ obliget:vt
mādatis ſuis obediāt.¶ Jō ſtudiū medici ſit:ꝛ q̄ꝫ non
ſit poſtponēdū vt a patiēte ſuo decēter ſatiſfiat.Sic eni
medic᷒ maioris apd̄ illū efficiet̄ auctis:illū excellētiorē
iudicat:ip̄z ſibi ad hūanā coicat politiā. Illi oēs obtē/
perare conāt̄:ne amittant̄ expēſe:ſicq̄ȝ demū citi᷒ ſanat̄
Iux̄ illḋ.empta ſolet care mľtis medicia iuuare. Si da
ta ſit gratis nihil ꝯfert vtilitat̄.¶ Triplex āt eſt mod᷒
ſe hn̄di patiētis ad medicū.Un᷒q̄ patiēs dr̄ diuin᷒/re
ſpectu medici.ꝛ h̄ q̄n īfirm᷒ vehemti lāgoꝛ cruciat᷒ me
dicū depcat̄ de reſtituēda corpis ſanitate.¶ Diabolic᷒
vō dū ſaītate iā adepta medico vt decet nō ſatiſfacit:illū
negligit medico obuiās:illū fugit veluti diabolicis ve
ſtigijs ꝯſignatū:ſ; hūan᷒:ſi patiēs dū ſanat̄:ꝛ poſt ade/
ptā ſanitatē medico iux̄ merita ſatiſfacit illū ſibi repu/
tās dn̄z ꝛ amicū.mercedē igr̄ ꝯdignā ſine itermiſſione
recipiat medicus.¶ Neq̄ȝ vnq̄ȝ ſit oblati negatoꝛ:niſi
fortaſſe ſibi q̄d ꝑus itulerit tāti:ꝛ maxie cū mioꝛ aut me
diocris fuerit medic᷒.Dignus eſt eni mercenari᷒ mer/
cede ſua.¶ Meminerit medic᷒ artē medicinalē:ꝛ ṗci
pue curatiuā marti aſcribi oīb᷒ fere planetis odioſioris
irremūeratōis obiurgio:ꝛ ois iniq̄tat̄ datori:pp q̄d ex
petit medici negociū ne decipiat̄ ṗmit᷒ firmare niſi pa/
tiēs magnific᷒ fuerit ꝛ curialis:vľ fuerit tibi affinitate
ꝯiunct᷒ aut paup:ex h̄ eni cētuplū accipies.Ex alio lex
affinitat̄ ſuadet.¶ Paupes vō ꝛ egeni nō ſūt opp̄mē
di neq̄ȝ deſerēdi ītuitu ſaltē pietat̄:cū ide ꝯſurgat me/
dici laudabilis fama.Qḋ eni abūdāter medic᷒ accepit
paupculis velit amoꝛ bonitat̄ ſaluatoris nr̄i iptiri. Ab
alijs vō accipiat:oi tñ cū modeſtia q̄ȝ vt volēs velit:ꝛ q̄ſi
veluti nō aduertēs aīaduertat:ꝛ q̄ſi renuēs libēti anio
manuū cū dexteritate porrigēdo recipiat:ne ḋ nimia ſi
ti ꝛ auiditate notet̄.¶ Nec ꝑfecto eſt noſtratū inter ce
teras miſias dura ꝯditio:vt patiētib᷒ videat̄ nihil nr̄i
in eoꝝ viſitatiōib᷒ ipēdē pp q̄d obſeq̄a medicoꝝ initit̄
vt ad multuz.¶ Niſi ḡ medic᷒ ṗmia recipiat laboꝛ ei᷒
vtet̄ in dānū.Sȝ cūz laboꝛ eſt in dāno mortalis creſcit
egeſtas:ꝛ q̄ emit rez care:ꝛ eā vult donare diſponat ſe
medicare.Meminerit quoq̄ȝ medic᷒ q̄ꝫ ſine bōis exte/
rioꝛib᷒ quoꝝ fortuna eſt dn̄a nō ꝯtigit eē hoiez felicem
neq̄ȝ ab ei᷒ memoria excedat ṗceptū antiquū. Dū dolet
īfirm᷒ medic᷒ ſit pignoꝛe firm᷒.Expers lāgoris non eſt
memoꝛ hui᷒ amoris.Et iteꝝ dū moꝛb᷒ eſt fortis medico
ꝓmitit̄ orbis.Licet aūt hec obſuāda ſint in mercedez
accipiēdo:in petēdo tñ eā caute ꝓcedat medic᷒:ne(vt
aiūt)in fractōe panis dignoſcat̄.plerūq̄ȝ eni medici ita
modū excedūt in petēdo vt ars nr̄a vileſcat:imo ꝛ ali/
q̄n ꝓ foro:ꝛ in iudicio litigādo ſtatuūt ꝓceſſus ordina
rios.aut q̄ ꝑfecto vituperādi ſunt.in oi eni negocio ca
uēdū eſt:vt neq̄t nimis.¶ Si ḡ ꝯtigat patiētes ꝑiodo
flegmat̄ in dādo ꝑiodicar̄:motu.ſ.quottidiāo:aut mo
tu colē de ſcḋo in ſcḋz:ferat medic᷒ equo aīo.Sic enim
nō tolerabilis ē his nr̄is luctuoſis tꝑib᷒ ꝯditio.¶ Si
aūt ꝯtigat vt pľimū ſit patiētē in dādo ad ꝑiodū melā/
colie de 4ᵒ in 4ᵐ ꝑiodicare bōa cautela eſt vt medicus
aliquā de diurnis viſitatiōib᷒ negligat:matutinā videlȝ
aut veſptinā.Sic eni notū fiet patieti volēti intelliger

Medicus debet procurare vt ſatiſfiat ei ab egroto.

Triplex habitus medici ad egrotum.

Ethicȝ ṗᵒ capᵒ 14ᵒ

cām.Et ſtimulabit̄/ut ſeq̄nti viſitatiōe medico ſatiſſa/
ciat:ꝛ oino q̄ȝtū eſt poſſe:iterrūpēdi ſūt mot᷒ q̄rtani/q̄n
tani ꝛ ſextani:ꝛ q̄ in ampli᷒ ꝓtēdunt̄:ceu iutiles medi
co ꝛ oino ꝑnicioſi.¶ Qḋ ſi ſurdū ſe ṗbeat patiēs:hac
cautela ad aliā deueniēdū eſt:vt aſtātē fidū:vľ apoteca
riū.vľ aliū in q̄ ꝯfidet medic᷒ mōeat veluti ex ſe vľ pa/
tiētez/vľ affines aut amicos moneat vt medici memo/
res ſint:ſi feſtinā ſalutē patientis exoptent.

¶ Caplm q̄ntuz.De modo ſe hn̄di medici erga p̄ſen/
tes.ꝛ primo erga infirmo aſtantes.

Expedit medico cuz familiarib᷒ do/
mus patiēt̄ v̄ba nō mľtipli
care niſi ea tñ q̄ ad īfirmi curā ꝑtinēt:ſ; ꝑ/
miſtros idoneos ꝯſcios exequēdo ea q̄ ab
eo ordinant̄:iux̄ varietatē ipoꝝ ꝛ occurſuz
ſynthomatū:ꝛ alioꝝ ſiľr ꝛ q̄ fideles ꝛ ſollicitos i flobo
tomādo vētoſādo:ꝛ ſcalpellādo ꝛ ſāguiſugas apponē/
do ꝛ i fricādo ꝛ ligaturas i extremis faciēdo: ꝛ in oīb᷒
alijs acq̄ſitis ꝑ officio aſtātis:neq̄ȝ poſt h̄ hēat medic᷒
h̄ ṗceptū:imo ad iuētionē aliquoꝝ taliū:ꝛ iuētoꝝ ꝯſer
uationē ꝑ virib᷒ euigilet.nā etiā mediocris erroꝛ circa
ea q̄ ſunt aſtātis pōt eē cā iteri᷒ patiētis.Et his talibus
vtatoꝛ ꝛ ꝓcuret:vt decēti eoꝝ mercede accipiāt̄ ꝑ aſtā
tib᷒ īfirmoꝝ ſuoꝝ.¶ Et circa eos exiſtēs talis aſtāſ ho
norē medici tutat̄:ip̄z ſūmis laudib᷒ extollat: ꝛ p̄ſto ſit
vt fideľr exeq̄nt̄ q̄ ꝑ medicū ordinant̄.¶ Si vō vt pľi
mū ſit/iueniat aſtātes idiotas:vtat̄ medic᷒ bona caute/
la/vt eos ſibi reddat beniuolos eoꝝ officiū laudādo ꝛ
modū/ſollicitudinē/amorē/ꝛ diligētiā. Sic eni faciēs
eū aſtante ſibi deditū vt ꝑtes ꝯcernētes honorē ꝛ vtili/
tatē medici tueant̄.Si tñ arrogās eēt aut p̄ſūptuoſus:
vľ īſolēs/nimiū ſibi aſcribēs.Bona cautela medici eſt
vt ei᷒ īſolētiā cū bōa modeſtia refrāgat:ei᷒ dicta vľ opa
nō oio acceptādo:ſ; vľ mutādo/vľ aliq̄ȝtulū limitādo:
vľ quolibȝ alio mō variādo/ne oia ſibi aſcribat. Tuti᷒
tñ eſt vt eū ſibi aicū faciat q̄ȝ cū eodē altercari:niſi me/
dic᷒ tāte auctis eēt vt poſſet ip̄z a paſſiōe remouē:ꝛ ei᷒
loco aliū ſubſtituē.¶ Et oino opȝ medicū in oīb᷒ eſſe
ſagacem ꝛ aſtutum.

¶ De mō ſe hn̄di medici erga mulieres patientes.

Diligēter aduertat medic᷒ ne īfamiā ihone/
ſtatis icurrat.Erit medic᷒ auctore Halya/
bate ꝓcul ab oi libidie. Nec ad cuiuſq̄ȝ ea
de cā ad mrēz aut vxorē/ceteraue.ſ.q̄ egro
tātis ſunt ītueat̄.Cū mulierib᷒ igit̄ domus
infirmi v̄ba nō multiplicet medicus/niſi tñ q̄ ad illius
curā ꝑtinent.¶ Eis nō petentib᷒ ṗbeat ꝯſiliuz: quāto
minus cuz eis alloquens inhoneſta.alr̄ eniz ludibꝛo eſ
ſet oibus ꝛ cuz dāno ꝛ incurſu infamie vituperandus.
¶ Nihil in ſecreto in domo patiētis cuz aliq̄ muliere
ꝑtractet:niſi ipa ānoſa fuerit cuz q̄ de ſecret̄ mulieꝝ ꝑ/
quirē licz.¶ Fugiat neq̄ȝ tactu/neq̄ȝ aſpectu in aliquā
eaꝝ flāmā libidinis inardeſcē.¶ Nō vtat̄ igr medic᷒
magnis colloquijs neq̄ȝ ꝯſilijs/neq̄ȝ riſu ihōeſto/neq̄ȝ
v̄bis obſcenis aut luxurioſis cuz vxoꝛe aut mulieribus
patientis.¶ Iurauit Hypocrates/ꝛ iureiurādo medi
cos aſtrixit euitaturos ſe oēm iniuriā:oēm corruptelaz
circa gen᷒ turpitudis res etiā venereas ſponte ſua:ſiue
muliebria corpa curauerint/ſiue virilia.

¶ De modo ſe habendi medici erga alios medicos in
eadem cura ſibi delegatos.

Si ḡ ꝯtingat/vt moris eſt plures medicoꝝ i
eadez cura ꝯſtitutos eſſe aut ḡ poſt ip̄z vo/
cant̄:aut ipſe poſt eos vocat̄:ſicq̄ȝ eſt ḋ mo
re vt ꝓboꝝ medicoꝝ ordinare:ꝛ ſocios pe
tere:vt fuit etiā mos Galieni. ¶ Fortaſſe
eniz īuenirēt plures remedia ſaluberrima: q̄ non inue
nit vn᷒.iux̄ illḋ.Qḋ tu nō noſti fortaſſe nouit offell᷒.
In q̄b᷒ caſib᷒ ſunt cautele obſuāde. ¶ Nō p̄ſumas ſo
lus curare egritudinē ḋ q̄ rōnabilr̄ moꝛs cogſcit̄:ſ; ſo/

Error aſtātis pōt eſſe cauſa interi᷒ patientis

De electiōne aſtāt̄.

cium vel

UVA. BHSC. IyR_157_1

ciũ vel plures petat. ¶ Societas eniꝫ nõ auſert ꝑmiũ:
ſed ſingularitas plerũqꝫ infamiã parit: imo affinibꝰ ⁊
amicis qui patiẽtis ſunt aſtringat ad dãduꝫ ſibi ſociũ
alſ ſe curatuꝝ nequaqꝫ. ¶ Si medico incũbit ſociũ
petere: eligat ex eis nõ inuiduꝫ: nõ emulũ: nõ malignũ:
neqꝫ inanis gl'ie ꝗſitoꝛẽ: ſꝫ ex eis fideliozẽ ſeniozẽ aliqñ
⁊ magis ab egro affectatũ: cuꝫ quo de coĩcato ꝯſilio fi/
ant ſingula. ¶ Si enim poſt medicuꝫ vocat vnus vel
plures: ſicuti opulẽtiozes q̃dã faſtu quodã deducti plu/
res ꝯuertunt ad ſe medicos qđ nunq̃d ꝯferat patiẽti vl'
ne imptinẽs eſt ꝓpoſito. Et ſint plebei aũt pure empe/
rici cuꝫ illo vel illis nõ ſolẽniter: vt moꝛis eſt ꝯferat ca/
ſuꝫ patiẽtis. ¶ Vileſcit plurimũ itellectꝰ canonici me/
dici: dedignat ſi ſapit: venietqꝫ forte is plebeius in ali/
quã caſus notitiã: ſi canonice cuꝫ eo caſuꝫ ꝯferat: p̃reci/
pue ſi pſpicacis vbi fuerit ⁊ boni iudicij: vt plurimi re
periunt. ¶ Si vo in ſciẽtia medicinali doctrinatꝰ fue/
rit: ⁊ ei aſſociat in cura: equo aĩo ⁊ benigno de geren/
dis circa infirmũ ꝯferat ſeoꝛſuꝫ amotis vulgaribꝰ: imo
⁊ oibꝰ amicis: ⁊ affinibꝰ patiẽtis: niſi forte eẽt aliqs me/
dicie ꝓfeſſoꝛ cui iure ⁊ ex merito nõ eſt negãdũ cõmer
ciuꝫ vl' collegiuꝫ. ¶ Vñ plurimũ dãnãdi ſunt q publi
ce collegiãt. Tuꝫ qꝛ difficile eſt q̃n vl' diſcoꝛdia: vl' iur/
giuꝫ vl' diſſenſus aliqs eueniat: ſeu oꝛiat inter collegiã/
tes nõ ſine vulgariũ murmuratiõe ⁊ medicoꝝ ꝯtẽptu.
Tuꝫ ẽt qꝛ p̃ntibꝰ exneis q̃libet exponit ſe vt videat ſo/
ciũ excelle: vt ſupioꝛ appeat: ⁊ hec oĩa i ꝑditõe aĩe eoꝝ.
¶ Qđ ſi tecũ aſſociatꝰ: vl' plures fidel'r aget: idẽtidẽ il
li ipẽdas. Si vo ecõuerſo: ⁊ tu idẽtidẽ illi. Par eniꝫ pa
ri referto: qđ placeat vl' moꝛdeat. ¶ In collegiãdo aũt
obſuet modus canonicus p̃ncipis p̃ᵃ p̃ⁱ in caᵒ de ſb̃tis
medicie rõcinãdo circa egritudies. ⁊ eaꝝ cãs ptic'lares
⁊ eaꝝ ſigna vſqꝫ ad ꝓnoſtica: ⁊ q̃l'r egritudo remoueat
⁊ cuiuſcũqꝫ eaꝝ reꝝ eẽ occultũ fuerit: ⁊ ad illud demõ/
ſtrationẽ afferre ignotũ tale/ ſiue fuerit cã/ ſiue ſignũ di
uidẽdo/ nũerãdo/ ⁊ cõplẽdo. ¶ Expedit medico añq̃
ſocꝰ illi vocet in cura ipſo ſciẽte de futuro ſocio oꝛdina
re quecũqꝫ poſſibile eſt in cura patiẽtis in quacũqꝫ foꝛ/
ma fuerit: ne altero ſupuocato medicus videat in aliqᵒ
remedio defeciſſe. ¶ Qđ ſi dicat publice ꝓuocatꝰ me/
dicus aliqđ remediũ p ꝑcedẽteꝫ medicũ nõ oꝛdiatũ di
cat ꝑcedente medicũ illud feciſſe. ⁊ quotquot adducit i
mediũ ſupuocatꝰ medicus oĩa dicat ſe admiſtraſſe/ etiã
ſi veꝝ non ſit/ ne de ignoꝛãtia iputet. ¶ Si vo ꝯtingat
medicũ ad curã patiẽtis alterꝰ medici ſupuocari. bona
eniꝫ cautela ⁊ laude digna eſt petẽ nunq̃d alꝰ medicus
illuꝫ viſitauerit vl' ne. ¶ Et ſi ſic aliq̃ de remedijs ſuis
laudet ⁊ euꝫ in ſociuꝫ q̃rat: eũqꝫ vocare faciat: etiã ſi di/
ſcipulus ſit: neqꝫ dedignet/ ſꝫ decẽter honoꝛet: ⁊ cuꝫ eo
ſeoꝛſuꝫ de diſpõnibꝰ egri ꝯſulãt voce ſb̃miſſa ⁊ facie de
preſſa ⁊ videat ſup oibꝰ attẽtꝰ cogitare. Qđ ſi aliqs illũ
erraſſe cog̃ſcat nõ ſit illꝰ erroꝛis publicus ꝓpalatoꝛ: ſed
potꝰ ipſiꝰ tacitꝰ coꝛrectoꝛ. ¶ Si egritudo dat inducias
expectare medicũ/ cuiꝰ iſta fuit cura p̃ncipalis ſecũ ꝯfer
re caſuꝫ ⁊ quecũqꝫ acta ſunt ⁊ itelligẽ/ nihilqꝫ de fiẽdis
approximare/ niſi de coĩcato ꝯſilio. Sic eniꝫ niſi mali/
gnus ſit ipm facis tibi beniuolũ. Qđ ſi aliqđ nouũ re/
mediũ in mediuꝫ adducas/ ⁊ dicat ꝑcedẽs medicꝰ illđ
feciſſe. Rñdendũ eſt illi: factũ fuit tale remediũ eo tpe
quo nõ ꝯtulit: ſꝫ fiat iteꝝ: qꝛ nunc eſt tps: ⁊ addat illico
aliud remediũ: ⁊ ita caute ꝓcedat. Qđ ſi ꝯtingat medi
cuꝫ ſocio te inuito exhibẽ aliquã medicinã p̃cipue ſoluti
uã vl' curã dimittas manifeſtata volũtate tua ꝑus ami/
cis patiẽtis/ vl' nõ pmittas eã exhiberi niſi cũ ꝓteſtatio
ne p̃cipue in egritudie ſuſpecta. ¶ Diſcuſſis aũt oibꝰ
pro cura patiẽtis: ⁊ viſis ſignis/ ⁊ collegio cõpleto acce
dãt ad patientẽ. ¶ Et ſi publice aliq̃d dicat ſocius/ qđ
ꝑus nõ dixerit/ vl' nõ oĩno laudes niſi tepide: vl' ſi lau/

Medicus debet curare habere ſocium.

Modus collegiãdi

Medicus non debet palam coꝛrigere errorem alterius medici.

daret cappares: ⁊ laudet alter cicoꝛeã: vl' aliqđ ꝯſile: vt
honoꝛi ẽt ſuo medicꝰ ꝯſulat. Nouerit malignꝰ medicꝰ
detractoꝛ ꝙ duꝫ magis ⁊ aptꝰ detrahit ſocio minus il/
li credit. Eiꝰ venenũ detegit/ magis diffamat/ ⁊ veluti
gladiũ iugulo ſuo apponit. ¶ Plurima laude digna ẽ
modeſtia in oĩ artificio: maxime tñ in medico: ſꝫ mixta
ſit aſtutie ⁊ ſagacitati. nã nõ minꝰ vitupat nimia ſimpli
citas/ q̃ꝫ ſupflua duplicitas ⁊ triplicitas. ⁊ oĩno non ſit
medicus imemoꝛ eiꝰ qđ dixit Horatiꝰ. Eſt modus in re
bus/ ſunt certi deniqꝫ fines. Quos vltra citraqꝫ nequit
ꝯſiſtere rectuꝫ. ¶ De modo ſe habendi me/
dici erga diſcipulos auditores: ſi doctoꝛ legens fuerit.

Fficiũ docẽtis medici eſt hãc artẽ ſine merce
de ⁊ pactiõe edocẽ p̃cepta oĩa libẽter ⁊ fidel'r
tradẽ. ¶ Officiũ doctoꝛis medicie eſt vitatẽ
ſcibiliũ medicie auditoꝛibꝰ manifeſtare: q̃ in
libꝛis auctoꝝ ſũt: bono aĩo dilucidare. ¶ Iniq ꝑfecto
aĩ eſt ſciẽs nolẽs docẽ: iux̃ illđ. Infelix q mł'ta ſapit ſp/
nitqꝫ docẽ. ¶ Quecũqꝫ expta didicit ⁊ iuenit memoꝛa
tu digna ex eis reuelare. Ab erroꝛibꝰ ſe cauẽ: ſempqꝫ di
ſcip'los vt ab erroꝛibꝰ ſe cuſtodiãt monẽ. Si pti theoꝛi/
ce in legẽdo icũbat ad opationẽ canonũ ſpeculabiliũ ſe
vertẽ: ea quoad fieri poterit luce claꝛioꝛa reddẽ: nõnul
los canones p̃cticos iterſerẽ: nõ iptinẽter: neqꝫ inutil'r
auditoꝛibꝰ pſuadere ptis theoꝛice vtilitatẽ ⁊ dignitateꝫ
quom ſpeculabilia medicie ſint veluti fũdamẽtũ ꝯſide
ratoꝝ in pte p̃ctica nequaqꝫ poſt ſe hñda. ¶ Si vo pti
p̃ctice: illđ idẽ ſuo mõ auditoꝛes tñ hoꝛtari: vt pti cura
tiue imergãt caſus p̃cticos: ⁊ ſecreta remedia ſm exigẽ
tiã egritudinũ ſingl'is lectiõibꝰ narrare. ¶ Partes p̃cti
ce vtilitatẽ ⁊ gl'iaꝫ: quom ſit veluti finis ꝯſideratoꝝ in
theoꝛica decl'are. ¶ Expedit tñ ita oibꝰ ſuadẽ ⁊ eos ad
medicinã allicẽ ita theoꝛicã: vt nõ totũ adoleſcẽtie tps i
ea ꝯterãt: ⁊ p̃cipue in quoꝛũdã modernoꝝ ſpecl'atiõibꝰ
ne in illis theoꝛice giris: atqꝫ meãdris veluti in ſyrene/
os ſcopulos ꝯſeneſcant: nõ al'r ita ẽt ad ptẽ opatiuã eos
allicẽ: vt theoꝛicã nõ negligãt ſine qua nec ſcit practica
ꝑfecte: neqꝫ ſaluat qs ab erroꝛe in actu operãdi.

Sine theorica non ſit practica perf. ... ab errore in actu operãdi.

¶ De mõ ſe hñdi medici erga aromatarium.

Expedit medico eligẽ ſibi fidelẽ aromatariũ
⁊ q artẽ ſuã nouerit oĩ mõ opõtune tã i ſim
pliciũ cognitiõe q̃ꝫ in eoꝝ p artificiũ debita
ꝯmixtione ad antidota cõponẽda quocũqꝫ
mõ ⁊ foꝛma illa debeãt miſtrari: ⁊ in alijs q̃
ad artẽ ptinẽt ſit iſtructꝰ illiqꝫ ſuadẽ ⁊ p̃cipe: vt medici/
nas eligat ꝯgruaſ: eaſqꝫ p̃cio ꝯdecẽti vẽdat. ¶ Preſtat
medico ſi medicinã ſolutiuã oꝛdiat: vl' opiatã: vt ipe p̃/
ſens adſit ⁊ iterſit: vt ꝯueniẽti q̃litate: ⁊ oꝛdie ⁊ põdẽ p̃/
paret iux̃ medici p̃ceptũ: ne erroꝛ cõmittat. ¶ Si ꝯtin
gat medicũ oꝛdiare aliquã medicinã ſolutiuã vl' opia/
tã in aliq̃ egritudie timoꝛoſa ad fugiẽdã ifamiã poſſibi
lẽ euẽire ſi forte medicia iſta effrenitaret nimiũ ſoluẽdo
vl' opiata nimiũ ſtupefaceret ⁊ res ſuccederet in ſiniſtꝝ
bona cautela eſt vt nõ oꝛdiet tota doſis: vl' nulla fiat mẽ
tio i receptarijs p ſcripturã. ¶ Ne forte ſi res male ſuc
cederet veniret amici ad vidẽdũ que medicia fuit iſta:
⁊ ita infamiaret medicus: ſꝫ ſecrete cõmittant aromata
rio fideli quod acturus ſit ⁊ in qua doſi: cui p̃cipiatur
a medico. vt nemini dicat oꝛdinationem illam: neqꝫ il/
lius appareat ſcriptura.

Medicꝰ debꝫ oꝛdinari medicina ſecrete.

optima cautela

¶ De modo ſe hñdi medici erga plebeios.

Non eſt paruꝫ difficilis medico hic modus
viuẽdi quom oĩs plebeius vulgaris ydio/
ta ignoꝛãs eſt. ¶ Oĩs aũt talis ignoꝛãs eſt
malus ſemp ſcindẽs in ꝯ̃ria: caute ꝓceden
duꝫ eſt maxime medico ꝯducto ad curã ali
cuiꝰ coĩtatis. ipoſſibile eſt enim in oibꝰ indulgere ⁊ com
placere. ¶ Vñ hãc noſtratũ vt ita dicã miſeriã ⁊ infeli

UVA. BHSC. IyR_157_1

citatē ꝯſiderās Galienꝰ in liº pnoſticationū aucte Platonis ait. ¶ Si debēt cōparari ab infantibꝰ/vel ab hominibꝰ inſipiētibꝰ medicus ⁊ cocus. cocus nō in medico id qꝺ plus deportabit. ¶ Expedit igitur medico vt oibꝰ exiſtat notus bona fama ⁊ doctrina/nemini tñ familiaris ne nimia familiaritate ꝯtemnat̃. ¶ Si tñ cuz aliquo vulgari affinitate ꝯiunctus ſit/⁊ magis illi familiarem ſe prebeat excuſaturo. Non ſeuerus neqꝫ crudelis: ne ꝑpter illa deuitet̃. ¶ Uulgo moribꝰ ⁊ geſtis ⁊ veſtitu laudabiliter ſe oñdat. Si cuz vulgaribꝰ ſermonem hr̃e ꝯtigerit nullius dicta reprobet. Cuz eis nō eſt altercanduz: ſed affirmet que cōmunitati hoium vident̃: ⁊ laudet veluti vtilia. ¶ Oibꝰ affabilē ſe reddere: neminē ſpernere/oibꝰ benigne remedia exhibē. ¶ Quom tēpus loquendi datur medico/ſit ille affabilis/ornate ⁊ pulchre cuz quadā grauitate/loquēs etiā in parabolis aliqñ dicunt ſapiētes. nō pudeat medicuz vocari parabolanuz: quuz euāgelica lectio doceat ſummū medicū Jeſuz xp̄m fuiſſe parabolanuz. i. in parabolis locutuz. Ois aūt xp̄i actio noſtra eſt inſtructio. Jurgia/lites ⁊ partialitates/que plurimū ſolent oriri ⁊ foueri in ciuitatibꝰ vel cōmunitatibꝰ quouis mō fugiet cōmune bonuz ciuitatis illius vel patrie zelet/laudes vulgi nō cupiat. nā vulgus ignobile nō diſcernit perituz ab imperito laudanduz/vel cōmēdanduz a vituperādo. Honores ſeu reuerentiā ſibi exhibitas non ſpernat: ꝑpter qꝺ ſi p ciuitatē vel alia loca publica tranſire ꝯtingat equeſter falleratus vel pedes ⁊ cuz reuerētia ſalutetur: vnicuiqꝫ reddat ꝯſimile/blanduz ſe porrigens. ¶ Petentibus ꝯſilia medicus ꝯditiones petētis/⁊ materiā petitam ꝯſideret diligēter. Nā ſi petens fuerit fide dignus: neqꝫ a caſu petens ⁊ de re licita petat: ei ꝯſiliuz eſt exhibenduz. Hic tñ bonā cautelā ſeruare opꝫ/vt ars magis ſit in precio. Medicuz tñ ex improuiſo petēti/⁊ quaſi a caſu nō illico medicus prebeat remediū etiaz ſi in pmptu hr̃et remedia. Sed differat precipue ſi diſpoſitio de qua petit̃ dat inducias: ⁊ iubeas illi vt in craſtinuz deferat vrinā/vt videatur velle maturius incedere.

Medicus debet fugere partialitates.

¶ Caplm̃ ſextuz ⁊ vltimum. De modo ſe hn̄di medici quantum ad ea que extrinſecus ſunt.

Sit medicus quoad facultatem diues: vel ſaltem nō oino egenus eius locus habitationis/ſiue domus oibus notus: vt inueniri poſſit emergēte neceſſitate. Hoſpitiuz tñ eius quo ad intima ſecretū: paucisqꝫ notuz: nō reſonans/nō calcatuz: ⁊ in curſibꝰ dicit conciliator. nō etiā mitris ⁊ vexillis medicinalibꝰ organis inſignituz. ¶ Nō eſt medici querere feſtiuitates/neqꝫ cantus/neqꝫ tripudia. Nō ſit medicus pulſator inſtrumētoꝝ muſicaliuz/nō ꝓſtibuloꝝ viſitator. Nō ꝯuerſet̃ cū pollutis ⁊ publice peccatoribꝰ aut infamibꝰ aut flagitioſis hoibꝰ/⁊ precipue homicidis. Nō occupet̃ in rebus publicis ⁊ negociationibꝰ. Ex his enim orit̃/vt fundamēta medicine negligant̃. ꝯfidentia infirmi de medico depellit̃. auctoritas minuit̃/⁊ demū inutilis ⁊ nociuus medicus iudicat̃. ¶ Nō itromittat ſe medicus in emēdo neceſſaria domui: p̄cipue circa victuz quottidianū. vileſcit eniz ⁊ a vulgo notat̃. Nō venationibꝰ occupet̃. nō armis. nō in alchimia qua hoies poſtremo ſoluz ditant̃ ſpe/fuligine/⁊ ſtultitia. Nō agricultura. Nō pompoſus p ciuitatem incedens ⁊ vt ſit ad vnuz dicere ois medici itētio: ⁊ occupatio ſit circa medicialia dūtaxat. ¶ Dixit Haliabas: volentē itaqꝫ medicū eſſe pfectuz: obſ̃uare opꝫ hec mādata/⁊ eis informari qui ducti ſūt moribꝰ nec ꝯtēnere oino. ¶ Si enim his inheſerit medela eiꝰ recta hoibꝰ cōplacens fiet: iclinabūturqꝫ ad eū: amabit̃/honorabit̃. honeſta erit eiꝰ fama apud eos: nec nō cuz his meritis ⁊ p̄mijs p̄miabit̃ apud deuz. ¶ Inquit Nicolus: ad ꝯuiuiuz inuitatꝰ medicus ſi pōt p̄mū locū ſibi nō vēdicet: neqꝫ oñdat ſe iportunū: neqꝫ famelicuz. nulluz cibuz vitupet. nulluqꝫ faſtidiat. eſto etiā ꝙ vituperādus eēt: ſꝫ ſume laudet qualitatē/⁊ quātitatez extollat. nō comedet ad iplendū vētris lacunā: ſꝫ in cibo ⁊ potu ſobriꝰ ſit. ¶ Et ſi in domo patiētis fuerit tūc cuz ciboꝝ oblectationibꝰ occupatꝰ fuerit: nō obliuiſcat̃ patiētis: ſꝫ ad ifirmuz mittat: ⁊ de ſtatu eiꝰ ingrat: vt nomine ſui patiēs cognoſcat: ꝙ medicus etiā iter delitias ſui nō obliuiſcat̃. ¶ Cūqꝫ a mēſa ſurrexerit ad ifirmuz ingrediēs dicat ſibi optime paratū. ¶ Hec qdē ſunt: q̄ ad medicū referri opꝫ: que q inuiolata/incorruptaqꝫ hō mō pure ⁊ ſancte: recteqꝫ ſeruauerit vrbes frequētādo nō v̄bis ſolū verūetiā re medicus cenſebit̃: vita/arteqꝫ ſua feliciſſime/fortunatiſſimeqꝫ fruet̃: eius nomē/⁊ gl'ia apud vniuerſos hoies/⁊ natiōes in ꝑpetuū celebrabit̃. Traſgredieti aūt ꝯ̄ria oia eueniēt. Finis.

Medicꝰ dū comedit ſciſcitet de infirmo

¶ Explicit perutilis tractatꝰ de cautelis medicoꝝ editꝰ a Magiſtro Gabrieli zerbo Veronēſi artiū atqꝫ medicine doctori excellētiſſimo nup ſūma cuz diligētia emēdatus p Ceſarē Tortum Aſculanuz artium ac medicine doctorem.

UVA. BHSC. IyR_157_1